

SZOMBATHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS
ÁLTAL FENNTARTOTT INTÉZMÉNYEK ÉS
100% TULAJDONÚ GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK
SZOCIÁLIS ALAPELLÁTÁSÁNAK VIZSGÁLATA

Készítette:

Kanyik Csaba

Szollár Zsuzsa

Dr. Szántó Tamás

Szombathely, 2009.

Tartalom

1. Bevezetés (szociális helyzetkép dióhéjban)	5
2. A vizsgálat célja.....	7
3. Vezetői összefoglaló.....	9
4. Módszertan	15
4.1. Dokumentumelemzés.....	15
4.2. Statisztikai adatok elemzése	15
4.3. Szakértői interjúk.....	15
4.4. Helyszíni szemle	16
5. Az átvilágítás részletes megállapításai	17
5.1. Szombathelyi szociális alapellátó rendszerének jellemzői	17
5.1.1. Szociális alapszolgáltatások	17
5.1.2. Intézményi struktúra.....	18
5.1.3. Költségvetési keretek	18
5.2. A működés főbb sajátosságai az vizsgált intézményeknél	20
5.2.1. Szociális Szolgáltató Központ	20
5.2.1.1. Jelenlegi szolgáltatások, célcsoportok.....	20
5.2.1.2. Szűk kapacitások	21
5.2.1.3. Fejlesztendő szolgáltatások	21
5.2.1.4. Szervezeti együttműködés	21
5.2.1.5. Jogszabályoknak való megfelelés	22
5.2.1.6. Szervezeti működés, humán erőforrások	23
5.2.1.7. Gazdálkodás	25
5.2.2. Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat	29
5.2.2.1. A családsegítés szolgáltatásai, célcsoportjai	31
5.2.2.2. Hiányzó szolgáltatások.....	35
5.2.2.3. Gyermekvédelem.....	36
5.2.2.4. Módszertani feladatok	40
5.2.2.5. Jogszabályoknak való megfelelés	41
5.2.2.6. Szervezeti működés, humán erőforrások	42
5.2.2.7. Gazdálkodás	44

5.2.3. Egyesített Bölcsődei Intézmény	50
5.2.3.1. Szolgáltatások, célcsoportok	50
5.2.3.2. Szűk kapacitások	52
5.2.3.3. Szervezeti együttműködés	56
5.2.3.4. Jogszabályoknak való megfelelés	56
5.2.3.5. Szervezeti működés, humán erőforrások	58
5.2.3.6. Gazdálkodás	62
5.2.4. Regionális Szociális Forrásközpont Kht.	66
5.2.4.1. Szolgáltatások, célcsoportok	67
5.2.4.2. Meglévő kapacitások, fejlesztendő területek	68
5.2.4.3. Együttműködés más szervezetekkel	68
5.2.4.4. Jogszabályoknak való megfelelés	69
5.2.4.5. Szervezeti működés, humán erőforrások	70
5.2.4.6. Gazdálkodás	72
5.2.5. Savaria Rehab-Team Kht	76
5.2.5.1. Szolgáltatások, célcsoportok	76
5.2.5.2. Hiányzó szolgáltatások, fejlesztendő területek	77
5.2.5.3. Szervezeti együttműködés	77
5.2.5.4. Jogszabályoknak való megfelelés	78
5.2.5.5. Szervezeti működés, humán erőforrások	79
5.2.5.6. Gazdálkodás	81
6. Összegző megállapítások, javaslatok	84

1. Bevezetés (szociális helyzetkép dióhéjban)

Nem kétséges, hogy a közel 80 ezres lélekszámú Szombathely – mint Magyarország 10. legnépesebb települése – szellemi és kulturális örökség, gazdasági és társadalmi súly tekintetében ma a Nyugat-Dunántúl kiemelkedő városa. A megyeszékhelyen él – a több, mint 260 ezer főt számláló – Vas megye népességének közel harmada. Az elmúlt évszázadok történelme során, Szombathely messzemenően bizonyítani tudta életképességét – elsősorban polgárainak városszeretete, áldozatvállalása, és tettekéssége alapján.

Az ezredforduló utáni évtized második felében ugyanakkor, bizonyos mértékig Szombathelyen is érezhetőek mindazok a kedvezőtlen demográfiai, szociális és gazdasági folyamatok, melyek ma általában Magyarország városait jellemzik. Szombathely is „öszül” (2006-ban például 734 elveszületésre már 935 halálozás jutott.) Kedvezőtlen folyamatot tükröz az ún. öregedési index. (A 65-nél idősebb korú népesség a 0-14 éves korúak arányában 101,7% volt 2005-ben, 2007-ben már 108,5%.) Valamelyest csökkent a város népesség-megtartó képessége (2006-ban, a KSH adatai szerint, 246 fővel többen vándoroltak el a városból, mint amennyien beköltöztek.) Mindezek következtében, a városban ma mintegy 5 ezer fővel élnek kevesebben, mint 15 évvel ezelőtt.

A szegénység tekintetében elmondhatjuk, hogy ez jellemzően szintén az országos tendenciákat tükrözi. Azaz, különösen a gyermekes családokat, valamint az alacsony nyugdíjjal rendelkező idős korú, egyszemélyes háztartásban élőket sújtja. A 2006-os adatok arról tanúskodnak, hogy Szombathelyen, a háztartások 4%-a élt legfeljebb 20 ezer Ft egy főre jutó havi jövedelemből. Ők a legelesettebbek (háromnegyedük 2-5 fős családokban él). A népesség további 18%-a élt havonta 21-40 eFt egy főre jutó havi jövedelemből (zömében 3-5 fős családokban). A KSH 2005. évi létminimum számításai alapján, a szombathelyi háztartások 13%-a élt létminimum alatt. Az egyedül élő nyugdíjasok ötöde, a két keresővel rendelkező kétgyermekes családok harmada, a háromgyermekes családok 40%-a, a négygyermekesek fele élt létminimum alatt.

Ugyanakkor, Szombathelyen, a szegények számára is bizonyos fokú stabilitást jelentett az utóbbi években, hogy az országos átlaghoz képest viszonylag kedvezően alakult a foglalkoztatottság. (A 2007 nyarán regisztrált adatok szerint 2.122 fő nyilvántartott álláskereső jutott a mintegy 53.921 fős munkaképes korú lakosságra – ami 3,9%-os munkanélküliségnek felelt meg.) Relatíván kedvezőnek tekinthető a lakosság iskolázottsága. (A felnőtt lakosság 40 százaléka rendelkezik középfokú, további 21% pedig felsőfokú végzettséggel, 20%-a szakmunkás képzettségű). A munkaképes korú lakosság 17%-át kitevő kvalifikálatlan réteg ugyanakkor szociális problémákkal terhes, túlnyomórészt közülük kerül ki a peremhelyzetben élők csoportja. Integrációjuk fontos feladata a városnak.

A peremhelyzetben élők „újratermelődésének” megakadályozása tekintetében megkülönböztetett figyelem illeti a veszélyeztetett gyermekeket (létszámuk 2006-ban 831 fő volt), továbbá azokat a családokat, ahol a szülők munkanélküliek. A 2007. évi szociális szolgáltatástervezési koncepció ugyancsak kiemelt figyelmet irányzott elő a pályakezdő és idősebb korú (részben tartós) munkanélküliek, a pszichiátriai és addiktológiai gondozókban nyilvántartott, a kábítószer-fogyasztás miatt kezelésbe kerülő, az öngyilkosságot megkísérlő és a bűnelkövető szegények, valamint a roma népesség tekintetében. A hajléktalanságról szólva kijelenthető, hogy noha ez a probléma Szombathelyen is megjelent, azonban a jól szervezett ellátórendszernek köszönhetően kezelhető mértékű maradt.

Összességében megállapítható, hogy Szombathely a jelenlegi jövedelmi viszonyok és foglalkoztatottság tekintetében az országos átlaghoz képest relatíve kedvező helyzetben van – ugyanakkor természetesen, vannak megoldatlan szociális problémák. A jövőben kiemelt fejlesztési lehetőségként vehető figyelembe a szociális ellátások ügyintézési rendszerének „egyablakos” modell felé történő elmozdítása, s minden olyan integrált együttműködési forma előnybe részesítése, mely a szociális problémákat a foglalkoztatás, az oktatás-nevelés, és egészségügy kölcsönhatásaiban kívánja komplex módon orvosolni.

2. A vizsgálat célja

Tanulmányunk, Szombathely Megyei Jogú Város Szociális, Foglalkoztatási és Esélyegyenlőségi Bizottsága felkérése nyomán, a város szociális alapellátó intézményeinek szakmai-pénzügyi vizsgálatát tűzte ki célul. Feladatunk nem az ellenőrzés volt, hanem egy olyan külső szakértői nézőpontból adható helyzetkép, helyzetértékelés felvázolása, mely egyúttal javaslatokat fogalmaz meg a működés hatékonyságának javítására.

Vizsgálatunk aktualitását az adja, hogy a jelenlegi gazdasági válság nyomán számolni kell a központi költségvetési forrásokból igénybe vehető normatívák, támogatások stagnálásával, csökkenésével. Emiatt tehát, a szociális kiadások tekintetében Szombathely Megyei Jogú Város saját pénzügyi forrásainak növekedik a jelentősége, miközben magát a várost, illetve a város költségvetési bevételeit is kedvezőtlenül érinti a válság. Másrészt, a gazdasági válság, a munkahelyek elvesztése, a lakossági eladósodás következtében a szociális szempontból nehéz helyzetbe kerülő városi, kistérségi lakosok és családok száma az elkövetkező időszakban számottevően növekedni fog. *A jelenlegi szociális rendszer fenntarthatósága tehát az elkövetkezendő időszakban kettős nyomás alá kerül: egyaránt számolni kell a pénzügyi források korlátozottságával, miközben várhatóan növekedik a szociális szolgáltatásokat igénybevevők száma.*

Mindezekre tekintettel, munkánk során az alábbi főbb területek elemzésére helyeztük a hangsúlyt:

1. az ellátórendszer által nyújtott szolgáltatások szakmai értékelése
(milyenek a jelenlegi és várható szociális alapellátással kapcsolatban megfogalmazott igények, milyen mértékben és színvonalon képes ezeknek az igényeknek megfelelni a város szociális alapellátó rendszere, milyen a nyújtott szolgáltatások célzottsága, területi lefedettsége stb.);
2. szervezési-szervezeti formák vizsgálata

(milyen az ellátórendszer szervezetein belüli s azok közötti koordináció, munkamegosztás, intézményi kultúra, szervezeti struktúra stb.);

3. gazdálkodással összefüggő kérdések elemzése

(milyen lehetőségei vannak a hatékonyság, gazdaságosság javításának, milyen javaslatok fogalmazhatóak meg a fenntarthatóság, az erőforrások jobb kihasználása céljából).

A vizsgálat kiemelten foglalkozott a hatékonyabb és gazdaságosabb működés lehetőségeivel, erre vonatkozóan javaslatokat fogalmazott meg.

A Polgármester Úr javaslata nyomán felkérést kaptunk Szombathely segélyezési rendszerének vizsgálatára is – egy „pillanatfelvétel erejéig”. Elképzeléseink szerint, vizsgálatunk módszertana hasonló lett volna a többi intézménynél lefolytatott vizsgálatéhoz. A vizsgálat azonban megghiúsult, tekintettel arra, hogy a Jegyző Úr írásbeli engedélyhez kötötte az adatok kiadását. Ezek megkérése és az engedélyek kiadása azonban nem fért bele vizsgálatunk határidejébe. A segélyezéssel kapcsolatban mindössze egy interjú készült el a Szociálpolitikai Iroda vezetőjével.

3. Vezetői összefoglaló

Vizsgálatunk során áttekintettük Szombathely Megyei Jogú Város szociális alapszolgáltatásait végző intézményeinek működését. Részletes vizsgálati eredményeink alapján szakmai és gazdasági szempontból egyaránt úgy találtuk, hogy – miközben *rendkívül sok hasznos, jó megoldással találkoztunk az általunk vizsgált intézmények mindegyikénél* – a szociális alapszolgáltatások tekintetében akadnak átfedések, kritikus pontok, szűk keresztmetszetek, hatékonysági gondok.

- Megállapítható, hogy ezeknek a gondoknak egy jelentős része nem magyarázható a forráshiánnyal, hanem sokkal inkább a stratégiai szintű koncepció, az együttműködés és az összefogás hiányával.
- *Úgy találtuk, hogy mindezen problémák jelentős része abból adódik, hogy a szociális ágazat nem rendelkezik átfogó, hosszú távú stratégiai programmal, melyre az intézményi stratégiák felépíthetők lennének¹.* (A szociális szolgáltatási koncepció elemeiben ugyan tartalmaz stratégiai jellegű szempontokat, de mindez – nézetünk szerint – nem elegendő az egymással összehangolt intézményi stratégiák megalkotásához.)
- Ebből adódóan hiányos koordináció, párhuzamok léteznek a feladatellátásban. Előfordul a kompetenciahatárok átlépése².
- A koordináció különösen hiányzik a pályázati tevékenységben.
- Az intézmények működését sok esetben a pillanatnyi lehetőségek vezérlik. Túl azon, hogy mindez időnként jelentősnek mondható érdekellentétek kialakulásához vezet, időről időre újratermeli a hiány és a pazarlás egyidejű rendszerét.

---

¹ A vizsgálatba bevont intézmények, illetve szervezetek közül, egyedül az egyik kht. rendelkezett stratégiai tervvel.

² Erre vonatkozóan főleg a családsegítő tevékenységénél akadnak ilyen problémák.

- Évek óta húzódó probléma a bölcsődei férőhelyek szűkös volta, a sorbanállások, a csoportok létszámbeli túlterheltsége – úgy, hogy közben bölcsődének épült épületekben jelenleg idősek klubjai működnek.
- Nemcsak az épületek allokációja, hanem a pénzforrások allokációjára is gyakran az ötletszerűség jellemző.³
- A fenti példa is bizonyítja a *szükségletfelmérések* fontosságát (és a szükségletekre épülő tervezés hiányát).
- Egy racionálisan működő tervezési rendszer létrehozása érdekében mindenek előtt célszerű lenne városi, ágazati szinten konszenzusra jutni a *szociális rászorultság* gyakorlatban alkalmazható kritériumait illetően. Így több esély lenne kiszűrni az olyan eseteket, amikor a szociális költségvetés terhére jövedelmi szinttől függetlenül vesznek igénybe szociális alapszolgáltatásokat. (Ehhez kapcsolódóan – egyebek mellett – javasoljuk a szociális étkeztetés jelenlegi rendszerének átgondolását is.)

Sajnálatosnak tartjuk, hogy miközben számos jó szakmai megoldás született az egyes részterületeken, bizonyos intézmények között ellenérdekeltségek, bénító hatású vezetői ellentétek alakultak ki. Mindazonáltal úgy gondoljuk, hogy a megoldás nem egyszerűen személyi kérdés (az ilyen típusú döntések előkészítése nem is a feladatunk).

Véleményünk szerint olyan új rendszer kialakítására van szükség, mely

- meggátolja az ilyen jellegű ellenérdekeltségek kialakulását,
- ösztönzi a problémák kooperatív megoldását
- és mindezekben keresztül egy kívánatos célállapot felé tereli a rendszert.

---

³ Példa erre a közelmúltból, két étel-csomagoló gép megvásárlása. A beruházási döntés során nem vettük figyelembe az üzemeltetési és környezetszennyezési szempontokat – de a lakossági igényeket sem mérték fel. A végeredmény, egy összességében 12 milliós használaton kívüli berendezés-pár, amit tetéz a szintén több milliós elpazarolt csomagolóanyag-mennyiség.

Javaslataink során arra jutottunk, hogy az intézményeknél meglévő szakmai potenciált – jobb együttműködés, alaposabb, átgondoltabb tervezés esetén – messze magasabb szinten lehetne kihasználni a jelenleginél.

- Mindenek előtt, javasoljuk egy városi (és kistérségi) ágazati szociális stratégia megalkotását.
- Célszerűnek tartjuk – a stratégiához igazodóan – monitoring rendszer létrehozását (mely képes lenne – többek között egy egységes adatgyűjtési rendszer és szociális adatbázis alapján – mérni az eredményeket, a döntések és az elvégzett munka hatásait).
- Ugyancsak javasoljuk egy olyan vezetői fórum kialakítását, mely elősegíti a szociális intézmények működésének, működtetésének – operatív szinten is kamatoztatható – összehangolását, a szakmai programok egyeztetését, a fenntartói szempontok erőteljesebb érvényesülését a kötelező és önként vállalt feladatok fenntarthatósága érdekében.
- A szakmai együttműködés javításának egyik alapvető eszközeként javasoljuk az egységes szolgáltató körzetek létrehozását.
- Javasoljuk továbbá – a szociális intézmények szakmai önállóságának fenntartása mellett – az intézmények gazdasági integrációjának megfontolását (erre vonatkozóan célszerű lenne költséghatékonysági vizsgálatokat folytatni).

Nézetünk szerint ez utóbbi céloknak megfelelően, három fő pillérre alapozható a jelenlegi rendszer reformja:

- I. új, stratégiai szintű döntéseket levezénylő szociális döntéshozói fórum kialakítása, Szociális Intézményvezetői Tanács (SZIT) elnevezéssel;
- II. egységes szociális ágazati és intézményi szintű szolgáltatási stratégiák elfogadása a SZIT keretei között, monitoring rendszer összekapcsolásával, projekt-orientált szakmai programalkotással, a stratégiában lefektetett célokhoz igazodó vezetői beszámoltatási rendszerrel kiegészítve;

III. a Szociális Szolgáltató Központ és a Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat közötti szakmai együttműködés előmozdítása (Egységes Szolgáltató Körzetek – ESZK – koncepció alapján).

Alábbi, részletes javaslataink elsősorban a rendszer reformját célozzák. Intézményi szintű, technikai jellegű tennivalókat (racionalizálási, szakmai minőségjavítási stb. feladatokat) itt elsősorban azért nem foglalmaztunk meg, mert ezek részletes kimunkálása (az érintettek bevonásával) – véleményünk szerint – a fentiekben körvonalazott ágazati és intézményi szintű stratégiák feladata. *Az új rendszer elsődleges célja a fenntartói kontroll funkciók erősítése, stratégiai szintű együttműködés és monitoring kialakítása, melyek alapján lehetővé válik a párhuzamos szolgáltatási struktúrák leépítése, racionálisabb intézményi gazdálkodás kivitelezése mellett.*

Feladatok

1. Szociális Intézményvezetői Tanács (SZIT) felállítása

A SZIT célja, hogy a város szociális szolgáltató szervezeti között rendszeres párbeszéd, állandó fórum alakuljon ki.

Tagjai:

- Szombathely Megyei Jogú Város polgármestere (vagy az általa delegált vezető tisztviselő)
- Szombathely Megyei Jogú Város Szociális, Foglalkoztatási és Esélyegyenlőségi Bizottsága elnöke
- Szombathely Megyei Jogú Város Szociális Ágazat vezetője
- Szociális Szolgáltató Központ vezetője
- Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat vezetője
- Egyesített Bölcsődei Intézmény vezetője
- Regionális Szociális Forrásközpont Kht. (Kft.) vezetője
- Savaria Rehab-Team Kht. (Kft.) vezetője

A SZIT stratégiai jellegű előterjesztéseket, döntés-előkészítő anyagokat tárgyal, meghívottként – egy adott problémához kapcsolódóan – felkérhet résztvevőként más városi, megyei oktatási, egészségügyi, rendvédelmi stb. tagokat.

2. Egységes szociális ágazati szolgáltatási stratégia kialakítása

A SZIT egységes szociális ágazati stratégiát alakít ki, mely kiküszöböli a rendszeren belüli párhuzamosságokat, hatékonyabb erőforrás-elosztást tesz lehetővé stb.

3. Egységes szociális intézményi szolgáltatási stratégia kialakítása, az ágazati stratégiára épülve.

A SZIT-ben résztvevő intézményi szolgáltatási feladatot ellátó szervezetek egységes szociális intézményi stratégiát alakítanak ki, mely az ágazati stratégiával egységes elvek és módszertan szerint kerül kialakításra, hatékonyabb erőforrás-elosztást lehetővé téve. Operatív tervek szintjéig lebontásra kerülnek az intézmény stratégiai időszak alatt elvégzendő feladatai. Ezzel az évente felülvizsgálható, de minimum 3 évre szóló programmal, az ellátórendszer egyes szereplői kiszámíthatóbb, célorientált működésének elősegítése a cél. (Ez egyúttal áttérést jelent a lehetőség-vezérelt működés irányából, a célvezérelt működés felé.)

4. Projekt orientált szakmai-gazdasági monitoring rendszer

A stratégia egyik gyakorlati produktuma egy projekt-rendszer létrehozása, mely egyben szakmai-gazdasági monitoring rendszerként funkcionál. Ez a rendszer tartalmazza az egyes stratégiai célokhoz kapcsolódó projektek teljesítménymutatóinak kialakítását, azok teljesítésének nyomonkövetését, a szükséges visszacsatolási mechanizmusokat stb.

5. Egységes Szolgáltató Körzetek (ESZK) létrehozása

Cél, hogy a város szociális szolgáltatói számára egységes szociális szolgáltató körzetek kerüljenek kialakításra. Ennek alapján, az adott körzeteken belül ki lehet alakítani a feladatmegosztást, aminek célja, hogy ne maradjanak ellátatlan

rétegek, területek. (A szociális szolgáltatói körzeteket az Önkormányzat rendeletben kell, hogy rögzítse.)

6. ESZK szakmai programok kidolgozása

Az elfogadott stratégia nyomán, az egyes szociális körzetek szociális adottságaihoz igazodóan kerülnek meghatározásra a területen élők igényeire épülő szakmai programok. A programok kialakítására célszerű intézmény-közi munkacsoportokat kialakítani. Az ESZK-programok elfogadásáról a SZIT dönt.

7. Feladatok összehangolása

Az elfogadott ESZK-programok alapján minden intézmény kialakítja a saját intézményi munkaprogramját. Ez a sorrend biztosítja azt, hogy az intézmények működése ne szakadjon el a körzetek igényeitől, illetve a többi intézmény által vállalt részfeladatoktól. Az ESZK-ra lebontott szakmai programok és az intézmények által benyújtott szakmai programok összhangját a SZIT (illetve a SZIT keretében elfogadott ágazati és intézményi stratégia) biztosítja. A fenti programok alapján készülhet el az intézmények költségvetése. A monitoring-rendszer biztosítja, hogy szociális körzetenként, illetve intézményenként is nyomonkövethető legyen a feladatok teljesítése.

8. Szociális intézmények gazdasági integrációjának előkészítése

Megfontolásra érdemesnek tartjuk a városi szociális intézmények gazdasági integrációjának megfontolását, bizonyos gazdasági funkciók központosítása révén – pl. gazdasági tervezés, beruházás-allokáció, központi beszerzések, pályázatokon való részvétel stb.

4. Módszertan

A vizsgálat az információigény meghatározásával és pontos ütemterv felállításával kezdődött, a megbízóval, illetve a vizsgálatban részt vevő intézmények vezetőivel történt egyeztetés alapján.

Az intézményvezetők számára speciális, szakmai-gazdasági kérdéseket tartalmazó kérdőívet juttatunk el. Ezeket, illetve a bekért egyéb dokumentumokban (szakmai programokban, költségvetési, és egyéb anyagokban) foglalt információkat feldolgoztuk. A gazdasági ill. statisztikai adatok, szöveges dokumentumok, és szakértői interjúk elemzése során feltárt információkat vezetői konzultációk során verifikáltuk. E konzultációk tapasztalatait is hasznosítva készítettük el végleges jelentésünket.

4.1. Dokumentumelemzés

Munkánk kezdetén, az érintett szociális intézmények vezetőivel egyeztettük a vizsgálathoz szükséges dokumentumok körét (éves beszámolók, szakmai és gazdasági jelentések, főbb számviteli dokumentumok, belső ill. külső ellenőrzési, korábbi vizsgálati anyagok, szervezeti és működési szabályzatok, működésre vonatkozó jogszabályok, kapcsolódó önkormányzati határozatok, szociális költségvetés, stb.)

A vizsgálat során kitöltött kérdőíveket külön mellékletben közöljük.

4.2. Statisztikai adatok elemzése

A számszerűsíthető szolgáltatási ill. gazdasági adatokat egységes szerkezetben dolgoztuk fel. Az adatokat kiegészítő, vagy azokat magyarázó szöveges dokumentumok – esetleg eltérő – megállapításait összevetettük egymással.

4.3. Szakértői interjúk

Az átvilágításba bevont intézmények számára készített kérdőív alapján megbeszéléseket folytattunk a városi szociális intézmények és szolgáltatások

vezetőivel, szakembereivel. A kérdőívek és szóbeli interjúk alapján áttekintettük az intézmények szakmai és szervezeti és gazdálkodási sajátosságait.

4.4. Helyszíni szemle

A mindennapi működés tapasztalatairól, gondjairól az érintett intézményekben tájékoztunk.

5. Az átvilágítás részletes megállapításai

Az alábbiakban összefoglaljuk Szombathely szociális alapellátó rendszerének általános jellemzőit, ezt követően pedig az egyes intézmények működését ismertetjük.

5.1. Szombathely szociális alapellátó rendszerének jellemzői

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény és a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény valamint a hozzá kapcsolódó egyéb jogszabályok alapján biztosítja a szociális alapszolgáltatásokat. Amint arra a későbbiekben kitérünk, a szociális alapszolgáltatásokat biztosító intézmények egyúttal számos nem kötelező jellegű szolgáltatást és szakosított ellátást (átmeneti elhelyezést, ápolást, gondozást, egyéb jóléti szolgáltatást) is biztosítanak.

5.1.1. Szociális alapszolgáltatások

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata – a 2007-ben aktualizált szociális koncepció szerint – az alábbi szociális alapszolgáltatásokat biztosítja:

- étkeztetés
- házi segítségnyújtás
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- családsegítés
- adósságkezelési szolgáltatás
- támogató szolgálat (szerződés alapján biztosított)
- közösségi ellátások
  - pszichiátriai betegek közösségi ellátása (szerződés alapján biztosított)
  - szenvedélybetegek közösségi ellátása (szerződés alapján biztosított)

- utcai szociális munka (szerződés alapján biztosított)
- nappali ellátások
  - idősek klubjai
  - fogyatékosok nappali intézménye (szerződés alapján biztosított)
  - pszichiátriai betegek nappali intézménye (szerződés alapján biztosított)
  - szenvedélybetegek nappali intézménye (szerződés alapján biztosított)
- nappali melegedő (szerződés alapján biztosított)
- gyermekek napközbeni ellátása
- gyermekjóléti szolgáltatás
  - gyermekjóléti központ

5.1.2. Intézményi struktúra

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata a szociális alapszolgáltatásokat (egyúttal egyéb szakosított ellátásokat is) az alábbi intézményeken keresztül biztosítja:

- Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Szociális Szolgáltató Központ
- Regionális Szociális Forrásközpont Közhasznú Társaság
- SAVARIA REHAB-TEAM Szociális Szolgáltató és Foglalkoztatási Kiemelten Közhasznú Társaság

A szociális alapszolgáltatásokhoz közvetett módon kapcsolódik a 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását végző Egyesített Bölcsődei Intézmény, valamint jelenleg a Szociális Ágazat hivatali apparátusa által működtetett segélyezési rendszer.

5.1.3. Költségvetési keretek

Szombathely Megyei Jogú Város mintegy 19 milliárd Ft-os működési kiadásaiból a szociális ágazat 1,3 milliárd forinttal (hozzávetőleg 6-7%-kal)

részesedik. A vizsgálat alá vont szociális intézmények költségvetése, illetve a közhasznú társaságok önkormányzati támogatása – a költségvetés legutóbbi módosított előirányzata szerint – 844 millió forint volt, ami a szociális ágazat működési kiadásainak mintegy kétharmadát teszi ki.

Az Egyesített Bölcsődei Intézmény 2009-es költségvetése (a gyermekjóléti kiadások részeként) – szintén a legutóbbi módosított előirányzat szerint – 587 millió forint volt.

Szociális ágazat kiadásai (2007-2009)

Megnevezés	2007.évi		2009.évi	
	eredeti ei.	mód.ei.	eredeti ei.	I. mód.ei.
<i>adatok ezer Ft-ban</i>				
Szociális ágazat kiadásai	1 303 935	1 460 531	1 303 805	1 280 897
<i>ebből:</i>				
Szociális Szolgáltató Központ	425 796	440 218	469 677	445 630
Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat	248 029	362 737	237 666	238 805
Regionális Szociális Forrásközpont Kht. támogatása	39 461	40 461	42 461	42 461
Savaria Rehab Team Kht. támogatása	119 780	123 141	116 780	116 780
Intézmények és Kht-k támogatása	833 066	966 557	866 584	843 676
összesen				

Összességében megállapíthatjuk: a szociális ágazati valamint a gyermekjóléti kiadások együttes (mintegy 2 milliárd forintos) összege jelentősnek mondható súlyt képvisel Szombathely Megyei Jogú Város költségvetésében. A segélyezés közel félmilliárdos évi keretösszegén felül, a szóban forgó gazdasági erőforrások hatékony felhasználása nagyban befolyásolja Szombathely polgárainak szociális „közérzetét”.

5.2. A működés főbb sajátosságai az vizsgált intézményeknél

5.2.1. Szociális Szolgáltató Központ

A Szociális Szolgáltató Központ önálló gazdálkodási jogkörrel rendelkező költségvetési szervként 1991 óta látja el feladatát. Fenntartója kizárólag Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata. Három Gondozási Körzet, hat Idősek Klubja és egy Időskorúak Gondozóháza tartozik a Központhoz. A szervezet idős, fogyatékossgal élők, pszichiátriai betegek számára nyújt étkeztetést, házi segítségnyújtást, jelzőrendszeres segítségnyújtást és nappali ellátást (idősek klubja szolgáltatást). Az Idősek Gondozóháza átmeneti időszakra igénybe vehető 24 órás ápolást biztosít idős emberek számára.

5.2.1.1. Jelenlegi szolgáltatások, célcsoportok

A Szociális Szolgáltató Központ legnagyobb arányban az idős emberek számára biztosít szolgáltatásokat. (A többi célcsoport főként átirányítással kerül a rendszerbe). 2008-ban a szolgáltatásokat kizárólag szombathelyi lakosok vették igénybe.

Szolgáltatás megnevezése	Szolgáltatást igénybevevők száma (fő)		
	2006	2007	2008
Házi segítségnyújtás	298	267	245
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	195	120	167
Nappali ellátás	334	361	328
Étkeztetés	1.660	1.589	1.702
Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény	35	33	35

Jellemzően az egyedül élő, (a koruk, egészségi állapotuk, krónikus betegségük, stb. miatt) önellátásra csak részben képes nyugdíjasok, illetve a peremterületen, veszélyeztetett környezetben élő, alacsony jövedelmű rétegek veszik igénybe a Központ szolgáltatásait. Többen közülük idős emberek otthoni elhelyezésre várnak.

5.2.1.2. Szűk kapacitások

Problémát jelent a Gondozóház korlátozott felvevő képessége. Ez utóbbival összefüggésben az intézmény szűk kapacitást jelez az átmeneti (és tartós) bentlakás férőhely-számát illetően – ugyanis viszonylag magas az állandó ápolást-gondozást igénybevevők száma. A jövőben számítani lehet arra, hogy egyre idősebb emberek kerülnek be a rendszerbe, növekszik a 70-80 éves korosztály aránya, ami a folyamatos ápoló-gondozó munka növekedését vetíti előre.

5.2.1.3. Fejlesztendő szolgáltatások

Fejlesztendő területként emelhető ki az átmeneti (és tartós) bentlakást nyújtó szolgáltatás, a szakápolás rendszerének bővítése és összekapcsolása a házi segítségnyújtás szolgáltatásával és a demens nappali ellátás. (Ugyancsak kívánatos lenne az önkéntesek számának növelése a szociális ellátó rendszerben.)

5.2.1.4. Szervezeti együttműködés

A szociális ellátórendszer társintézményeivel történő együttműködés vegyes képet mutat. Egyfelől működik az átirányítás rendszere (pl. hajléktalanság, fogyatékoság tekintetében). Ugyancsak létezik együttműködés a közös rendezvények és közös pályázatok esetében. Másfelől probléma, hogy az együttműködés az intézmény álláspontja szerint bizonyos esetekben csak „formális”, „az intézmények működése öncélú”, „a kapcsolati működés protokolláris szinten kimerül”.

Az intézmény különösen az alapszolgáltatások tekintetében érzékeli a város intézményei közötti együttműködés hiányát. „Nincs kellő mértékű információ az intézmények által nyújtott szolgáltatásokról, a közös kliensekről, illetve a dolgozók személyéről sem”. Az intézmény különösen a családsegítést és gyermekjóléti szolgáltatást biztosító intézmény vonatkozásában tapasztal az idők folyamán kialakult „elszigetelődést”, noha „az egyre súlyosbodó és komplex

problémákkal megjelenő esetekre komplex választ kellene nyújtani, mely nem nélkülözheti a szoros együttműködést.” Hiányzik a szakmai koordináció.

5.2.1.5. Jogszabályoknak való megfelelés

A Szociális Szolgáltató Központ működése a jelenleg hatályos jogszabályoknak megfelel, az egyes szervezeti egységek működési engedélye határozott ill. határozatlan időre biztosított.

A Szociális Szolgáltató Központ működési engedélyeinek hatálya	
I. Körzet (étk., hg)	2012. dec. 31.
II. Körzet (jelzőrendszeres hg)	határozatlan
II. Körzet (étk., hg)	2012. dec. 31.
III. Körzet (étk., hg)	határozatlan
I. sz. Idősek Klubja	határozatlan
II.sz. Idősek Klubja	2012. dec. 31.
III.sz. Idősek Klubja	2012. dec. 31.
IV.sz. Idősek Klubja	2012. dec. 31.
V.sz. Idősek Klubja	2012. dec. 31.
VI.sz. Idősek Klubja	2012. dec. 31.
Időskorúak Gondozóháza (tárgyi feltételek teljesítése terén)	2012. dec. 31.
Időskorúak Gondozóháza (személyi feltételek teljesítése terén)	határozatlan

A Szolgáltató Központnál az elmúlt három évben gazdasági-pénzügyi revízió, fenntartói szakmai ellenőrzés, módszertani ellenőrzés, Közigazgatási Hivatal-i ellenőrzés, MÁK-, ÁSZ-, és ÁNTSZ- ellenőrzés történt. Ezek az ellenőrzések jó színvonalú működést állapítottak meg az intézménynél.

A jelenleg érvényes előírások közül legkölségesebb az akadálymentesítés megvalósítása, az ÁNTSZ előírásainak betartása, és a HACCP rendszer működtetése.

Legnagyobb szakmai odafigyelést a normatíva igénylés jelenti, továbbá a szolgáltatások igénybevételeinek szabályainak betartása (a 9/1999 [XI.24] SZCSM rendelet alapján), és az intézményi térítési díj meghatározása.

Jelentősnek mondható erőforrásokat köt le az adminisztráció.

Összességében a Szociális Szolgáltató Központ működése a jogszabályoknak megfelel. Ugyanakkor megállapítható, hogy a szakmai program – a meglévő feladati struktúra alapján – pontosításra szorul. A nyugdíjasház fenntartása jogi, intézményi, finanszírozási anomáliákkal terhelt. Véleményünk szerint szükséges lenne a kérdés tüzetesebb vizsgálata, és ennek alapján a szükséges intézkedések meghozatala.

5.2.1.6. Szervezeti működés, humán erőforrások

A Szociális Szolgáltató Központ 95 dolgozót foglalkoztat, kétharmaduk gondozónői munkakörben dolgozik.

Az intézmény szervezetileg (az étkeztetést, gondozást, jelzőrendszeres házi segítségnyújtást ellátó) gondozási körzetekből, (az idősek nappali ellátását végző) Idősek Klubjaiból, (az időseknek átmeneti ellátást biztosító) Időskorúak Gondozóházából épül fel, melyet két kiegészítő szervezeti egység, a gazdálkodás-üzemeltetési és az intézményi csoport támogat.

A felmérés kezdetének időpontjában, a szervezetet (átmenetileg megbízott státuszú) intézményvezető irányítja egy gazdasági vezető, három körzetvezető, két körzetvezető-helyettes, hat klubvezető és egy gondozóház-vezető segítségével. A szervezetnél alacsonynak mondható a dolgozói fluktuáció (főleg a kvalifikáltabb munkakörök esetében). A kilépések fő oka nyugdíjazás, illetve magasabb bér miatti távozás. A jelenlegi intézményvezető elődje 1992-től nyugállományba vonulásáig (2008 végéig) látta el feladatát.

Dolgozói fluktuáció (2006-2008)

Munkakör	Belépés	Kilépés	Egyenleg
Takarító	3 fő	4 fő	- 1 fő
szociális gondozó	18 fő	16 fő	+ 2 fő
gépkocsivezető	1 fő	1 fő	-
programszervező	1 fő	1 fő	-
Karbantartó	1 fő	1 fő	-
gazdasági ügyintéző	2 fő	2 fő	-
gondozóház vezető	1 fő	1 fő	-
Klubvezető	1 fő	1 fő	-
intézményvezető	-	1 fő	- 1 fő
ÖSSZESEN	28 fő	28 fő	-

Amint az a fentiekből kitűnik, az elmúlt három év során a dolgozói összlétszám változatlan maradt.

Dolgozói létszám munkakörök ill. végzettség szerint, 2008-ban

Munkakör (végzettség)	Létszám (fő)
„A” 8 általános (takarító)	5
„B” alapkü szakképesített (takarító)	3
„C” középiskolai végzettség (gondozónők)	21
„D” érettségi és szakképesítéshez kötött (gondozónők, gazdasági ügyintéző)	45
„E” felsőfokú szakképesítés (klubvezetők, gazdasági vezető)	7
„F” főiskolai végzettség (programszervező, mentálhigiénés, klubvezető, szervező gondozók)	8
„G” főiskola + szakvizsga (szociális munkás, körzetvezetők)	4
„H” egyetemi végzettség (klubvezető)	1
„I” egyetemi végzettség + szakvizsga (intézményvezető)	1
ÖSSZESEN:	95

A dolgozók javadalmazása a közalkalmazotti bértábla alapján történik.

Az intézmény minden dolgozója rendelkezik a munkakörének betöltéséhez szükséges szakképesítéssel. A két legnépesebb dolgozói csoport, a „C” és „D” kategóriába tartozó gondozónők havi bruttó fizetése 2008-ban 78-112 eFt között alakult.

A szakmai utánpótlás jelenleg biztosítottnak tekinthető (Szombathelyen a PTE Egészségügyi Főiskolai Karának Általános Szociális Munkás szakán felsőfokú képzés folyik, illetve a városban több képzőhely képez középfokú szociális gondozókat). Az intézmény folyamatosan törekszik – főleg belső képzések szervezésével – a dolgozók munkahelyi közérzetének javítására, illetve a kiégés megelőzésére.

5.2.1.7. Gazdálkodás

A Szociális Szolgáltató Központ működtetése normatív állami támogatáson, önkormányzati finanszírozáson, a térítési díjkból befolyó saját bevételeken, illetve esetleges pályázati forrásokon alapul.

Bevételek (millió forintban)

	2006	2007	2008
Állami normatíva	189	171	189
(Normatíván felüli) önkormányzati támogatás	166	202	246
Térítési díjbevétel	71	66	68
Pályázat	-	-	-
Egyéb:	2	1	4
ÖSSZESEN:	428	440	507

A finanszírozás talán legszembetűnőbb kedvezőtlen vonása, hogy az állami normatívából befolyó támogatás az elmúlt években nem növekedett. Minthogy az intézmény térítési díjbevétele csökkent, a (normatíván felüli) önkormányzati támogatások igénybevétele jelentősen megemelkedett. A két évvel ezelőtti állapothoz képest, 2008-ban közel 50%-kal (mintegy 80 millió forinttal) több önkormányzati támogatásra volt szüksége az intézménynek. Tekintettel arra,

hogy a 2009-re elfogadott normatívák összege a legtöbb szolgáltatás esetében (reálértéken) stagnált vagy csökkent, megállapíthatjuk, hogy az önkormányzati forrás jelentősége tovább nő (figyelembe véve, hogy a térítési díjbevételek növelésének a lehetősége – az igénybevevők jövedelmi helyzete miatt – ugyancsak korlátozott). *Szembetűnő ugyanakkor, hogy a Magyarországon tapasztalható átlagos önkormányzati támogatási mérték, (kb 70 %) felett költ az Önkormányzat saját intézményére.*

	2006	2007	2008
Állami normatíva (mFt)	189	171	189
(Normatíván felüli) önkormányzati támogatás (mFt)	166	202	246
<i>Önkormányzati támogatás a normatíva százalékában</i>	<i>88%</i>	<i>118%</i>	<i>130%</i>

Megállapítható egyúttal, hogy az elmúlt években bizonyos mértékű „alultervezettség” érvényesült az intézmény önkormányzati költségvetésének megállapításakor (a kiadások összértéke rendre felülmúlta az előirányzatokat.)

Az intézmény költségvetése (millió forintban)

	2006	2007	2008
Eredeti előirányzat	383	426	430
Utolsó módosított előirányzat	420	434	478
Tény	428	440	507

Kiadások (millió forintban)

	2006	2007	2008
Személyi ráfordítások	150	156	175
Munkaadót terhelő járulékok	49	50	54
Dologi kiadások	226	222	262
Egyéb	3	6	10
ÖSSZESEN:	428	434	501

A kiadások 2007-2008 során évi átlagban 8%-kal nőttek. 2008-ban a kiadások 46%-át a személyi ráfordítások tették ki (munkaadói járulékokkal együtt), 52%-kát pedig a dologi kiadások.

Amint arra korábban már kitértünk, a személyi ráfordítások a közalkalmazotti bérkategória változásai szerint alakultak (a létszám az elmúlt három év során nem nőtt).

A dologi kiadások túlnyomó részét a vásárolt élelmezés, ebéd beszerzése tette ki. A gondozottak élelmezése részben „házon belülről” történik. A Szolgáltató Központ 2008-ban 111 millió forint értékben vásárolt élelmiszert (a szintén önkormányzati fenntartású) Egyesített Bölcsődei Intézménytől. Másrészt, a Szociális Szolgáltató Központ ugyancsak vásárolt élelmiszert vállalkozásoktól – így pl. a GMG-CAR Kft.-től (77 millió Ft értékben), valamint az ANIMI Bt.-től (23 millió Ft értékben).

Az infrastrukturális adottságokat tekintve megállapítható, hogy az intézmény épületeinek állaga közepes. Az intézmény vezetése az elmúlt években rendelkezésre álló források alapján, fontossági sorrend felállításával törekedett a legszükségesebb felújítási és karbantartási feladatok elvégzésére. A technikai berendezések (számítógépek, nyomtatók, fénymásolók, jármű) tekintetében új beszerzések volnának szükségesek (az intézmény személygépkocsija 15 éves).

A megtakarítások lehetőségeinek kutatása során felmerült az I. sz. Idősek Klubjának átköltöztetése önkormányzati tulajdonban lévő épületbe, ugyanis a jelenlegi épület fenntartása (a magasnak mondható bérleti díj és rezszi miatt megközelíti a havi egymillió forintot).

Összességében az alábbi fejlesztések, beruházások megvalósíthatóságának vizsgálata célszerű:

- akadálymentesítés,
- technikai berendezések fejlesztése (járművásárlás, irodai eszközök),
- állagromlás miatt nem használható épületrészek felújítása,
- fűtéskorszerűsítés,
- Gondozóház-felújítás,
- I. sz. Idősek Klubjának átköltöztetése.

Javasoljuk (az étkeztetésben érvényesülő együttműködésen felül egyéb gazdasági területek vonatkozásában is) az intézményközi kooperáció megerősítését. (E tekintetben példaértékű – más városi intézmények esetében is megfontolandó – kezdeményezés, hogy a Szolgáltató Központ az intézménynél esedékes épület-felújításokkal kapcsolatos megrendelések során a szociális rászorultakat foglalkoztató önkormányzati vállalkozásokat preferálja, a szakmai kapacitások figyelembe vételével.)

Javasoljuk egyúttal a gondozási körzetekben adódó szociális feladatok összehangolását a Pálos Károly Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálattal – az átfedések kiküszöbölése, a jobb feladatmegosztás gazdasági megtakarításokat eredményezhet.

5.2.2. Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

A Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat 1995. évi megalapítása óta – az 1997. évi XXXI törvény hatályba lépését követő feladatbővítéssel – látja el feladatát. Fenntartója: Szombathely és Térsége Szociális és Gyermekjóléti Intézményfenntartó Társulás. A Szolgálat három családsegítő és egyben gyermekjóléti szervezeti alegységet tart fenn (négy telephelyen) valamint a Családok Átmeneti Otthonát. A Szolgálat elsődleges célja, hogy segítséget nyújtson a szociálisan rászoruló, és krízishelyzetbe került családok, gyermekek számára. Ezen kívül az intézmény prevenciós – részben gyermekjóléti – tevékenységet folytat, valamint regionális módszertani feladatkört is ellát.

A 2007-ben aktualizált Szociális Szolgáltatástervezési Koncepció kiemelt jelentőséget tulajdonít a családsegítésnek, mely Szombathely Megyei Jogú Város kötelezően ellátandó szociális alapszolgáltatásai közé tartozik. A Koncepció szerint „A családsegítő szolgálatok a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló egyének, családok, valamint a különböző közösségi csoportok számára a szociális munka eszközeinek és módszereinek felhasználásával segítséget nyújtanak az ilyen helyzethez vezető okok megelőzéséhez, megszüntetéséhez.”⁴

A jogszabályokban, valamint a már fentebb hivatkozott Koncepcióban megfogalmazottak alapján a családsegítő szolgáltatás célcsoportjai:

- munkanélküliek,
- megváltozott munkaképességűek,
- gyermeküket egyedül nevelők,
- több gyermekes családok,
- szenvedély és pszichiátriai betegek,
- adósságterhekkel, lakhatási problémákkal küzdők,

---

⁴ Szombathely Megyei Jogú Város Szociális Szolgáltatástervezési Koncepció Felülvizsgálata, 2007., 15. old.

- roma családok,
- alacsony jövedelmű egyedül élők,
- idős személyek,
- hajléktalan személyek.

A dokumentum szerint a családsegítés – többek között – jelzőrendszerként kell, hogy funkcionáljon, mely információt közvetít a veszélyeztetett és krízishelyzetbe került családok felől az illetékes hatóságok felé.⁵ A foglalkoztatás elősegítése megjelenik a problémafeltárásban és az egyénre szabott fejlesztési tervben.⁶ Egy másik nagy területe a családsegítésnek – szintén a jogszabályokban foglaltak alapján – a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás.⁷ A dokumentum szerint „A családsegítő szolgálat új speciális, térítési díjra kötelezett szolgáltatásokat nyújt a szakmai munka színvonalának emelése érdekében: gyermekfelügyeletet, fejlesztőpedagógiai szolgáltatást, iskolai előmenetelt segítő szolgáltatást, valamint nyári szabadidős foglalkozásokat. A nyári tábor hasznos szabadidős programokat biztosít olyan gyermekek számára, akiknek felügyelete máshol nem biztosított.”⁸

Megjegyezzük, a jogszabályban foglaltak valamint a Konceptióban meghatározott feladatellátás között disszonancia van, miután nem egy

---

⁵ „A megelőző tevékenységek körében figyelemmel kísérik a lakosság szociális és mentálhigiénés helyzetét, feltárják a nagy számban előforduló, az egyén és a család életében jelentkező probléma okait és jelzik azokat az illetékes hatóság vagy szolgáltatást nyújtó szerv felé. Veszélyeztetettséget és krízishelyzetet észlelő- és jelzőrendszert működtetnek.” – Uo.

⁶ „A rendszeres szociális segélyezettek számára működtetik a beilleszkedést segítő programot Szombathelyen és a kistérségben egyaránt. Elvégzik az egyén foglalkoztathatóságának javítása érdekében a problémafeltárást. Elkészítik az egyénre szabott fejlesztési tervet, folyamatosan kapcsolatot tartanak a nem foglalkoztatott személlyel, és személyes találkozás útján figyelemmel kísérik a beilleszkedést elősegítő programban foglaltak betartását.” – Uo.

⁷ 1993. évi III törvény 64.§. (1)

⁸ Uo.

cél/korcsoport és nem egy célterület szükségleteinek kielégítéséről van szó. Ezt az állítást támasztja alá a 2009. évi Munkaterv is, amelyben a családsegítő szolgálat – jelentős többségben – a 18 év alatti korosztályt látja el. Fontos segítő szakmai tevékenység ez a gyermekjóléti szolgáltatás aspektusából, hiszen a jogszabályok alapján a gyermekjóléti szolgáltatás a szervezés-szolgáltatás-gondozás hármas egységének történő megfelelés ebben a formában, a családsegítő által, teljes mértékben és színvonalas módon biztosítva van. *A jogalkotók szándéka, valamint a módszertani feladatokat ellátó intézmények szakmai koncepciója is azt deklarálja, hogy a családok segítése, támogatása érdekében nyújtott szolgáltatások el kell, hogy különüljenek a gyermekek jogán történő ugyanilyen szakmai tevékenységektől. Ellenkező esetben olyan párhuzamosságok alakulnak (vagy alakulhatnak) ki, melyek értelmetlen pénzügyi kiadásokat generálnak.*

Természetesen ezzel a megjegyzéssel közel sem a családsegítő szolgálat szükségességét kérdőjelezzük meg, hanem éppenséggel arra hívjuk fel a figyelmet, hogy a szolgálat működése racionális és költséghatékony módon legyen kialakítva. A feladatellátás újragondolását a jelenlegi gazdasági és társadalmi helyzet is megköveteli, hiszen a már fentebb megjelölt célcsoport tagjainak száma növekedő tendenciát mutat.

5.2.2.1. A családsegítés szolgáltatásai, célcsoportjai

A Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat 2008-ban 92%-ban szombathelyi lakosok számára nyújtott *családsegítési* és *adósságkezelési* szolgáltatásokat. Kapacitásának viszonylag kisebb részét kötötték le a kistérség többi településéről⁹ jelentkező rászorultak.

---

⁹ Acsád, Balogunyom, Bozzai, Bucsu, Csempezkopács, Dozmat, Felsőcsatár, Gencsapáti, Gyanógeregye, Horvátlovó, Ják, Kisunyom, Meszlen, Narda, Nárai, Nemesböd, Nemeskolta, Perenye, Pornóapáti, Rábatöttös, Rum, Salköveskút, Sé, Sorkifalud, Sorkikápolna, Sorokpolány, Söpte, Szentpéterfa, Tanakajd, Táplánszentereszt, Torony, Vasasszonyfa, Vaskeresztes, Vassurány, Vasszécseny, Vasszilvágy, Vát, Vép, Zsennye

Családsegítés

Ellátott település	Kliensszám (fő)	Lakosságszám (fő)	Kliensszám lakosságszámon belüli aránya (%)
Szombathely	2 083	79 347	2,63
Torony	26	1 827	1,42
Ják	17	2565	0,66
Sorokpolány	12	856	1,40
Sé	11	1 375	0,8
Többi településről ¹⁰	103	22 966	0,4
Összesen	2 252	108 936	2,07

Adósságkezeléssel kapcsolatos tanácsadásban 2008-ban 670 fő vett részt, kizárólag Szombathelyről (túlnyomórészt 18-61 éves korosztályból).

Szolgáltatás megnevezése	Szolgáltatást igénybevevők száma (fő)		
	2006	2007	2008
családsegítés	1 869	2 450	2 252
adósságkezelés	437	523	670

Amint az a fentiekből látható, 2007-ben növekedett, 2008-ban kis mértékben csökkent a családsegítési szolgáltatást igénybevevők száma. Növekedett viszont az adósságkezelés súlya.

Az intézmény által nyújtott szolgáltatások túlnyomórészt tanácsadói tevékenységet jelentenek (életvitel, családi kapcsolati problémák, ügyintézés stb. terén), illetve (főleg a fiatalabb korosztályok számára) az intézmény szerteágazó előadásokat, tanfolyamokat, és egyéb szabadidős programokat szervez, prevenció célból.

¹⁰ Évente 10, vagy annál kevesebb kliensszámmal rendelkező települések.

A Pálos Károly Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat családsegítő szolgáltatásairól a médiából, az intézmény honlapjáról és szórólapjaiból értesülhet a lakosság. Szombathelyen – ahol a Szolgálat tevékenységének túlnyomó része zajlik – elsősorban foglalkoztatási probléma, ügyintézéshez segítségkérés, családi kapcsolati probléma, életviteli-anyagi probléma, illetve egyéb információkérés miatt keresték fel a Szolgálatot. A Szolgálatadat közlése szerint ez utóbbiakkal kapcsolatos lakossági igényeket teljes mértékben ki tudják elégíteni.

Szembetűnő, hogy a Szolgálat adatközlése szerint az elmúlt évben elhanyagolható arányszámban jelent meg a 62 év feletti korosztály (a kliensek 1,87%-a). Az e körből kikerült 42 kliens a hagyományos családsegítés által nyújtott szolgáltatást vette igénybe, valamint számukra pszichoszociális támogatást és csoportfoglalkozásokat biztosított a Szolgálat.

Problémát jelent, hogy nincs adat a többi célcsoportra vonatkozóan. Nem látszik a koordinációs feladatok ellátása a szociális törvényben meghatározott célcsoportok irányában.

A családsegítés fő célcsoportja 2008-ban a 18-61 éves korosztály volt (az összes kliens 55%-a). A családsegítő szolgálat¹¹ családgondozói feladatokat lát el, ellátásokat közvetít és szervezési tevékenységet végez. Szombathelyen többnyire tanácsadói szolgáltatást végeznek az intézmény szakemberei, de jól működtetik az észlelő jelzőrendszert. Ez a célcsoport nagyjából olyan családokat foglal magába, ahol a szülők munkanélküliek, (vagy egyéb ok miatt nem foglalkoztatottak), s ahol az anyagi problémák mellett családi kapcsolati problémák, lakhatási, és életviteli problémák jelentkeznek. A társadalmi és gazdasági változások mentén, – prognosztizálható módon – felszínre kerülő életvezetési képességgel összefüggő deficites családi működések igényként jelenítik meg a pénzügyi és természetbeni ellátásokhoz, továbbá a

---

¹¹ 1/2000. (I.7.) SZCSM rendelet

szolgáltatásokhoz való hozzájutás közvetítését. *Ez a gyakorlatban azt fogja jelenteni, hogy a hivatalok által biztosított ellátásokhoz való hozzájutás gördülékenységét a családsegítő szolgálatnak kell megoldani, ezzel is eleget téve a jogszabályi kötelezettségeknek.* Továbbá fontos feladatot fog jelenteni az aktívkorú inaktívok családi kohéziójának és normakövető működésének segítése (a klasszikus családgondozói tevékenység ellátásával, a szociális munka eszközeinek és módszereinek felhasználása mentén).

A Szolgálat másik fő célcsoportja a 14-17 évesek köréből kerül ki (a kliensek 29%-a). Eme csoport számára a Szolgálat prevenciós célú foglalkozásokat, tanfolyamokat, klubokat biztosít, – részben iskolai programként (osztályfőnöki órán tartott előadások, iskolai szociális munka szervezése), részben pedig délutánonként, a szabadidő hasznos eltöltése céljából. A fiatalabbak (7-13 éves korosztály, a kliensek 12%-a) számára a Szolgálat kézműves, kommunikációs, pályaorientációs, tudatos vásárlás-ismeretterjesztő stb. foglalkozásokat szervez.

Megjegyzendő, a Szolgálat ez utóbbi tevékenységek fejlesztésében lát kiemelt fejlesztési lehetőségeket (nyári táborok szervezése, közösségi terek, közösségfejlesztő iroda, OÁ-ZIS klubok).

Az önként felvállalt feladatok, szakmai programba való beemelése ugyan lehetőséget biztosít a programok megvalósítására, azonban ez az út fenntartói szempontból egyfajta kényszerpályát jelent. A szakmai program gyakori módosítása az intézményben nyújtott szolgáltatások kiszámíthatóságát is befolyásolja.

Szakmai álláspontunk szerint ez utóbbi fejlesztési irány – noha valós igényekre kíván jószándékkal reagálni – egy olyan rendszert tart fenn, mely nem a keletkezés helyén (pl. az oktatási rendszeren belül) old meg bizonyos problémákat, hanem – szubszidiális módon – egy másik alrendszeren belül. Ennek a kezelésmódnak egyértelmű hátránya, hogy a lényegi változások kényszere nélkül hajt végre alternatív rendszerkorrekciót, az oktatási rendszertől elkülönült ellátások felé terelve a problémát.

Javaslatunk szerint, koncepcionális, illetve stratégiai szinten egyértelműen pontosítani kell, hogy melyek a kötelező (alapszolgáltatási) kötelezettségei és melyek az önként vállalt feladatai az intézményeknek. (Ide tartozik – a Szolgálat klienskörében alulreprezentált – idős korúakat magába foglaló családok gondozásának kérdése is.)

5.2.2.2. Hiányzó szolgáltatások

Az intézmény adatközlése szerint vannak olyan lakossági igények, melyeknek nem, vagy csak korlátozottan tudnak megfelelni. Gyakori probléma, hogy olyan krízishelyzetbe került családok jelentkeznek, akiknek azonnali élelemre, illetve pénzbeli segélyre lenne szüksége – a Szolgálatnak viszont nincsen ilyen esetekben rendelkezésre álló alapja, illetve készlete. Ugyancsak igény mutatkozik arra, hogy a Szolgálat krízis esetén, hétvégén gyógyszerkiváltási gondok esetében nyújtson azonnali segítséget.

Az intézmény korlátozottan tud közreműködni a bűncselekményekkel kapcsolatos áldozatsegítésben, illetve az intézmény munkatársaihoz fordul pszichiátriai és szenvedélybetegek, megváltozott munkaképességűek, valamint fogyatékkal élők ellátásában – viszont ilyen esetekben van hová átirányítani a rászorulókat.

Tipikus – jelenleg megoldatlan – probléma viszont, krízis esetében, az azonnali étkeztetés és pénzbeli segítségnyújtás, valamint bentlakásos intézménynél történő

(azonnali) elhelyezés – minthogy ezekben az esetekben a rászorulókat a Szolgálat még átirányítani sem tudja.

Álláspontunk szerint a Családsegítő Szolgálat fenti problémája azzal függ össze, hogy a szociális ellátórendszer jelenleg az egyénre koncentrál, így nehezen tudja kezelni a család, a több generációs család problémáit. Ezeket a gondokat a rendszer az ellátottak másik intézménybe történő átirányításán keresztül igyekszik (több-kevesebb sikerrel) orvosolni. *Minderre megoldást kínálhat a város szociális körzeteinek egységesítése az illetékes intézmények vonatkozásában – s a körzetek problémáira szabott szociális feladatok összehangolása.*

5.2.2.3. Gyermekvédelem

A Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat gyermekjóléti családgondozás keretében 2008-ban 1.259 fő gyermeket, 750 családot gondozott 27 fő családgondozó (közülük 24 fő diplomás), (megbízási szerződés alapján foglalkoztatott) jogász (heti 10 óra), pszichológus (heti 15 óra), fejlesztő pedagógus (heti 20 óra) stb. közreműködése mellett.

A törvényi megfogalmazás szerint, a gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.¹²

---

¹² 1997. évi XXXI törvény 39.§ (1)

Lakosságszám és 18 év alatti korcsoportok 2008-ban (fő)	
Szombathely állandó lakosainak száma	79.235
18 éven aluliak száma	14.195
<i>Ebből: 0-3 éves korú</i>	2864
<i>óvodáskorú</i>	2143
<i>általános iskolás</i>	5725
<i>középiskolás</i>	3463

Szombathely Megyei Jogú Városban a gyermekjóléti szolgáltatás integrált intézményi keretek között, a családsegítés körzeteivel megegyező területi elosztás alapján került kialakításra, 36 településnek biztosítva az ellátást, társulási keretek között.¹³ (Szombathely lakosságarányos feladatellátása kötelezővé teszi a gyermekjóléti központ működtetését.) Mindhárom körzet területspecifikus feladatot lát el, a gyermekek szükségleteinek és igényeinek megfelelően.

Szombathely gyermekvédelmi mutatószámai (2008)	
A veszélyeztetett gyermekek száma (fő)	na.
Rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülő gyermekek száma (fő)	1.683
Rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülő családok száma (cs.)	843
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban részesült (fő)	245
<i>Ebből: pénzbeni támogatás (fő)</i>	245
<i>természetbeni támogatás (fő)</i>	-
Gyermekjóléti alapellátásban részesülők gyermekek száma (fő)	517
Gyermekjóléti alapellátásban részesülők családok száma (cs.)	311
Védelembe vett gyermekek száma (fő)	131
Átmeneti gondozásban részesülő gyermekek száma (fő)	76
<i>Ebből: gyermekek átmeneti otthonában elhelyezettek száma (fő)</i>	1
<i>családok átmeneti otthonában elhelyezettek száma (fő)</i>	66

¹³ Ttv. 8.§ (1)

<i>helyettes szülőnél elhelyezett gyermekek száma (fő)</i>	9
Ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek száma (fő)	3
Átmeneti nevelésbe vett gyermekek száma (fő)	185
<i>Ebből: gyermekotthonban elhelyezett gyermekek száma (fő)</i>	130
<i>nevelőszülőnél elhelyezett gyermekek száma (fő)</i>	55
Tartós nevelésbe vett gyermekek száma (fő)	5
Családbafogadás (fő)	80
Pártfogó felügyelet (fő)	93

A Gyermekjóléti Szolgálat szóróanyagok terjesztésével, plakátok kihelyezésével (pl. iskolákban), a helyi médiumokon, az iskolai szociális munkán, az iskolákban végzett szociális munka kapcsán, osztályfőnöki órákon, valamint (meghívás esetén) szülői értekezleteken, iskolai fogadórákon történő részvételeken keresztül stb. rendszeresen tájékoztatja célcsoportjait az általa nyújtott szolgáltatásokról.

A Gyermekjóléti Szolgálat segítséget nyújt kliensei számára a különböző szociális és egyéb jellegű ügyintézésben. A Szolgálat adatközlése szerint, „A klienssel folytatott személyes segítő szakmai munka többek között arra is irányul, hogy képessé tegye a klienst, hogy saját maga járjon el az ügyeiben, töltsen ki a kérelmeket és adja be a megfelelő fórumokhoz. A családgondozó segítséget nyújt a kérelmek kitöltésében, valamint szükség és igény szerint személyesen kíséri végig a klienst a folyamatban.”

Jogosultsági feltételek fennállása esetén a Gyermekjóléti Szolgálat – törvényben rögzített esetekben – kezdeményezi támogatás megállapítását, ellátás igénybevételét hatóságnál, illetve más szolgáltatónál (pl. szociálpolitikai támogatások, társadalombiztosítási ellátások ügyintézése, okmányirodai igénylések, APEH, ügyintézés, lakásigénylés, családtámogatási ellátások vagy átmeneti gondozást nyújtó intézményekben történő elhelyezés ügyében). A családgondozók közvetítést végeznek különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférés kapcsán. (Segítséget nyújtanak pl. okmányirodai, TB, APEH,

Polgármesteri Hivatali ügyintézésben vagy iskolaváltásoknál, igény szerint képviselik a gyermek érdekeit iskolai fegyelmi tárgyalásokon.)

Összességében, a Gyermekjóléti Szolgálat szakmai színvonala kimagasló, feladatellátása példaértékű. A város által fenntartott gyermekjóléti központ, a jogszabályban foglalt kötelezően ellátandó speciális feladatokon túl – utcai és lakótelepi szociális munka, kapcsolattartási ügyelet, kórházi szociális munka, készenléti szolgálat – ellát klasszikus iskolai szociális munkát, gyermekfelügyeletet, egyéni-, pár-, és családterápiát, korrepetálást valamint ifjúsági információs végpontokat és közösségi teret tart fenn.

Álláspontunk szerint ugyanakkor érdemes átgondolni a Gyermekjóléti Szolgálat és társintézménye, a Családsegítő Szolgálat közötti kompetenciahatárokat, s egyúttal pontosan rögzíteni az ágazati határokon átnyúló szakmai együttműködés módjait (az oktatási, egészségügyi stb. viszonylatában).

A gyakorlatban persze, az együttműködés nem mindig egyszerű. Az 1997. évi XXXI. törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátók – pl. a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében – kötelesek együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. Továbbá jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál, hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén. Ilyen jelzéssel és kezdeményezéssel bármely állampolgár és a gyermekek érdekeit képviselő társadalmi szervezet is élhet. *Ennek a szabályozási kötelezettségnek értelmében a gyermekvédelem rendszere olyan ágazatokon átnyúló szakmai cselekvési tevékenységek összessége, ahol minden szakma a saját kompetenciáját betartva végzi feladatát.* (Tehát az oktatási területeken keletkezett problémákat az oktatás szakembercsoportja kell, hogy kezelje, megoldja, a pedagógia módszerével és eszközrendszerével. Amennyiben nem tud hatékony megoldást elérni, úgy

segítségül hívja a társszervezeteket, így például a gyermekjóléti szolgálatot, a nevelési tanácsadót, a pszichológusi hálózatot és így tovább. De semmi esetre sem ruház át általa elvégzendő esetkezelést. Az iskola oktató-nevelői tevékenységét nem tudja a gyermekjóléti szolgáltatás átvenni, hiszen térben és időben is más a mozgása.)

5.2.2.4. Módszertani feladatok

Módszertani feladatellátásra csak azok az intézmények kapnak megbízást, csak azok kerülnek kijelölésre, akik a szakterületet kimagasló módon képviselik, továbbá alkalmasak arra, hogy kommunikációs hidat építsen más szakterületek között valamint információt és tudást tudnak és képesek közvetíteni. A Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat ezen elvárásoknak megfelel, képes innovatív módon gondolkodni és a kihívásokra adekvát válaszokat nyújtani. Módszertani intézményként az alábbi strukturában látja el az alábbi feladatokat:

Nyugat-dunántúli módszertani családsegítő

Feladatai:

- információgyűjtés,
- javaslattételek,
- jogszabályok, szakmai szabályok hatályosulásának figyelemmel kísérése,
- szakmai segítségnyújtás, új szakmai módszerek megismertetése a szociális szolgáltatókkal,
- szolgáltatásszervezési koncepció kidolgozásához segítségnyújtás
- ellátást igénybevevők tájékoztatása

Megyei Módszertani Gyermekjóléti Szolgálat

A módszertani gyermekjóléti szolgálat feladatát megyei szinten látja el.

Feladatai:

- hálózatműködtetés, tájékozódás,

- a gyermekvédelmi és humán erőforrásrendszer erősítése,
- a szakmai munka minőségének javítása, továbbképzések szervezése,
- szakmai ellenőrzésekben való részvétel,
- szakértői és tanácsadói hálózat működtetése és bővítése.

A módszertani feladatok ellátásához szükséges humánerőforrás és infrastruktúra feltételrendszere adott, bár ebben az esetben is igaz a két szolgáltató jogszabályon túli szakmai területátjárása.

5.2.2.5. Jogszabályoknak való megfelelés

A Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat működése megfelel a jogszabályoknak. Az intézmény határozatlan időre szóló működési engedéllyel rendelkezik. Az intézmény felett gazdasági ill. szakmai felügyeletet gyakorol az Állami Számvevőszék, a Magyar államkincstár, az FSZH, illetve a működési engedélyt kiadó hatóság. Ugyancsak ellenőrzi az intézményt a fenntartó és a megyei szociális és gyámhivatal – négy évente –, a módszertani feladatokat ellátóval.

Az elmúlt három év során a fenntartó, valamint a működési engedélyt kiadó hatóság végzett ellenőrzést. (Egy alkalommal történt belső ellenőrzési vizsgálat, módszertani területen). Az ellenőrzés során megállapítást nyert, hogy a szolgálat működése magas színvonalú, az intézmény a jogszabályi előírásoknak és a szakmai szabályoknak megfelelő módon működik.

Az intézmény szempontjából legköltségesebb előírásnak az intézmény akadálymentesítése tekinthető. Legnagyobb szakmai odafigyelést az alábbi teendők jelentik:

- a mentális, pszichés problémák kezelése,
- a szenvedélybetegekkel, pszichiátriai betegekkel, kábítószer problémával küzdőkkel való együttműködés,
- az észlelő és jelzőrendszer működése, működtetése,
- a családokon belüli kapcsolaterősítést biztosító szolgáltatások nyújtása,

- szakmai kompetenciák betartása (!),
- adósságterhekkel küzdő személyek közül azon klienseink problémáinak kezelése, aki a jogszabályok által támasztott feltételeknek való megfelelés hiányában az adósságkezelési szolgáltatásba nem bevonhatóak,
- a tartós munkanélküliek mentális állapotának javítása, szegregációjának oldása, elsődleges munkaerőpiacra való reintegrálása.
- Szombathely külterületeire költözött személyek jogállásának tisztázása, szociális problémáinak kezelése, (az intézmény jelzése alapján a válság mélyülésével ez jelentheti az egyik legnagyobb kockázatot, a lakótelepeken élők adósságkezelése mellett.)

5.2.2.6. Szervezeti működés, humán erőforrások

Az elmúlt időszakban az intézmény szervezeti felépítése, működése átvizsgálásra került. Az egyes szolgálati területek együttműködésének a hatékonyságának növelése érdekében egy szolgálati egység alá került (területi felosztás alapján) a családsegítés, az adósságkezelés és a gyermekjóléti szolgáltatás. Mindezek nyomán, a Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat ma integrált, gyermekjóléti és szociális ellátásokat ellátó intézmény.

Szervezeti egységei:

- Wesselényi utcai családsegítő és gyermekjóléti szolgálat
- Domonkos utcai családsegítő és gyermekjóléti szolgálat
- Oladi családsegítő és gyermekjóléti szolgálat
- Családok Átmeneti Otthona
- Szakértői csoport
- Módszertani csoport

Az intézmény összesen 85 fő alkalmazottat foglalkoztat – a (határozatlan időre kinevezett) intézményvezető, egy gazdasági vezető, egy vezető családgondozó, egy otthon-vezető, és három szolgálatvezető irányítása mellett.

Dolgozói csoportok létszáma munkakör szerinti bontásban (2008)

Munkakör (végzettség)	Létszám (fő)
Intézményvezető (egyetem, szakvizsga)	1
Vezető családgondozó (egyetem, szakvizsga)	1
Szolgálatvezető (egyetem, szakvizsga)	1
Szolgálatvezető főiskola	4
Módszertani munkatárs (egyetem)	1
Módszertani munkatárs (főiskola, szakvizsga)	1
Családgondozók (egyetem)	11
Családgondozók (főiskola)	50
Családgondozók (főiskola, szakvizsga)	3
Szociális gondozó (érettségi, felsőfokú szakképesítés)	1
Asszisztens (érettségi)	2
Szociális gondozó (érettségi)	1
Szociális gondozó (középfokú szakképesítés)	1
Takarító (alapfok)	2
Adminisztrátor (középfokú szakképesítés)	1
Gazdasági ügyintéző (érettségi)	1
Gazdasági ügyintéző (érettségi, felsőfokú szakképesítés)	1
Gazdasági ügyintéző (főiskola)	1
Gazdasági vezető (főiskola)	1
ÖSSZESEN:	85

Az intézmény dolgozói a közalkalmazotti bértáblának megfelelő javadalmazást kapják. Az alkalmazottak mintegy 70 %-át kitevő családgondozók és más munkatársak egy főre jutó bruttó éves fizetése 2008-ban 1.1450 eFt – 1.850 eFt között alakult (havonta 121-154 eFt között).

A vezetők közül, a jelenlegi intézményvezető 2006-ban kapott kinevezést, s ugyanebben az évben történt gazdasági vezetőváltás is. Szolgálatvezető munkakörben két főt érintett a változás. Az új, integrált intézményi struktúra kialakítását követően az elmúlt három évben – különösen 2008-ban – jelentős

volt a dolgozói fluktuáció (27 fő lépett ki, és 47-en léptek be a szervezetbe). A felvettek túlnyomó része diplomás családgondozó. (Többségüket határozott időre vette fel az intézmény, amiatt, hogy sok munkatárs átmenetileg GYES-re ment.)

Dolgozói fluktuáció (2006-2008)

Munkakör	Belépés	Kilépés	Egyenleg
intézményvezető	1 fő	1 fő	-
gazdasági vezető	1 fő	1 fő	-
gazdasági ügyintéző	2 fő	1 fő	+1 fő
takarító	1 fő	-	+1 fő
karbantartó	-	1 fő	-1 fő
szociális asszisztens	-	1 fő	-1 fő
családgondozó	39 fő	20 fő	+19 fő
szociális gondozó	4 fő	3 fő	+1 fő
Összesen:	48 fő	28 fő	+20 fő

Az intézmény minden dolgozója rendelkezik a munkakörének betöltéséhez szükséges szakképesítéssel. A szakmai utánpótlás biztosítottnak tekinthető. Az intézmény gyakornoki rendszert működtet.

Az intézmény integrált jellegéből adódóan sok a párhuzamosság a szolgáltatások, így ezen belül a személyi kapacitások között is, melyet az intézmény jogszabályi környezetbe illeszkedő önként vállalt feladatok felvállalásával állít a felhasználók szolgálatába.

5.2.2.7. Gazdálkodás

A Pálos Károly Családsegítő és Gyermekejóléti Szolgálat működtetése normatív állami támogatáson, önkormányzati támogatáson, térítési díjakkal befolyó saját bevételeken, pályázati forrásokon alapul. (Az állami normatívákat az Önkormányzat igényli. Mindehhez az Önkormányzat kiegészítő támogatást nyújt. A Szolgálatnak képződik saját bevétele is (döntően a térítési díjakkal, melyeket az önkormányzati rendeletben határoz meg.) Egyéb bevételek főleg a

szervezett szakmai műhelyek, konferenciák térítési díjából képződnek. Az elmúlt években az intézmény több sikeres pályázatot nyert el (ilyen források megszerzése a jövőben is várható – elbírálásuk, illetve folyósításuk folyamatban van). A kistérségi feladatellátásból származó kiegészítő normatívát az intézmény megkapja.

Bevételek (millió forintban)

	2006	2007	2008
Állami normatíva	110,685	176,281	185,130
(Normatíván felüli) önkormányzati támogatás	125,017	89,066	106,889
Előző évi pénzmaradvány	21,607	22,285	63,977
Térítési díjbevétel	2,013	2,466	2,830
Pályázat	12,860	8,835	1,925
Egyéb:	1,636	2,086	2,551
Összesen:	292,786	301,019	363,302
Alulfinanszírozás összege	19,196	61,094	31,162
Pénzkészlet	2,311	0,550	2,883
Mindösszesen:	295,325	362,663	397,347

Amint az a fentiekből látható, az állami normatív bevételek különösen 2007-ben emelkedtek (ebben az évben csökkent az önkormányzati támogatás összege). 2008-ban nőtt ugyan az önkormányzati támogatás, viszont ennek összege kevesebb, mint 2006-ban. 2006-2007-ben jelentősebbnek mondható pályázati forráshoz jutott az intézmény. Viszonylag kicsi – bár emelkedő tendenciájú – a térítési díjbevétel összege.

A pályázati bevételek csökkenése felveti a kellő érdekeltség (s esetenként az intézményközi együttműködés) hiányát.

A Pálos Károly Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat esetében különösen 2006-ra volt jellemző az önkormányzati források országos átlag feletti mértéke (a normatív bevételekhez képest). Azóta – részben a pályázati munka

eredményességének köszönhetően – csökkent a normatívákhoz viszonyított önkormányzati támogatás mértéke.

	2006	2007	2008
Állami normatíva (mFt)	110,685	176,281	185,13
(Normatíván felüli) önkormányzati támogatás (mFt)	125,017	89,066	106,889
<i>Önkormányzati támogatás a normatíva százalékában</i>	<i>113%</i>	<i>51%</i>	<i>58%</i>

Évről évre számottevő mértékű azonban az előző évi pénzmaradvány összege – különösen 2008-ban. Megállapíthatjuk, hogy ennek a kummulatív tételnek a nagyságrendje az intézmény költségvetéséhez mérten különösen szokatlan mértékűre növekedett. Álláspontunk szerint ennek a mintegy 64 millió forintos tételnek a kialakulása felveti a nem megalapozott tervezés, gazdálkodás kérdését (intézményi és fenntartói oldalról egyaránt).¹⁴

	2006	2007	2008
Összes bevétel	295,325	362,663	397,347
Előző évi pénzmaradvány	21,607	22,285	63,977
<i>Előző évi pénzmaradvány az összes bevétel százalékában</i>	<i>7%</i>	<i>6%</i>	<i>16%</i>

A költségvetés sajátossága, hogy a tényadatok (azaz a teljesített kiadások) rendre meghaladják az eredeti előirányzatot, viszont alulmúlják a módosított előirányzatot.

Az intézmény költségvetése (millió forintban)

	2006	2007	2008
Eredeti előirányzat	237,662	248,029	251,480
Utolsó módosított előirányzat	295,974	362,737	397,348
Tény	273,040	298,686	363,567

¹⁴ Különösen annak ismeretében, hogy év közben több alkalommal történt előirányzat módosítás.

A kiadások több, mint kétharmadát a bérek és munkaadót terhelő járulékok teszik ki. A személyi ráfordítások összege főleg 2008-ban emelkedett (nagyobbrészt a dolgozói létszám növekedésével összefüggésben).

Kiadások (millió forintban)

	2006	2007	2008
Személyi ráfordítások	164,382	167,689	199,253
Munkaadót terhelő járulékok	51,897	48,688	61,974
Dologi kiadások	36,108	60,038	68,218
Egyéb	20,653	22,271	34,122
Összesen:	273,040	298,686	363,567

A rezsi költségeken (áram, fűtés, vízdíj, telefon-internet, bérleti ktg. stb.) felül legnagyobb dologi kiadás-tétel a készletbeszerzések értéke. Az intézmény jelentősebbnek mondható irodatechnikai beszállítója volt a CEO Irodatechnikai Kft (4,1 mFt), Blak-Jet Irodatechnikai Kft. (3,3 mFt), ManOpen Kft. (2,3 mFt). Az intézmény 5,1 mFt értékben rendelt meg biztonságtechnikai szereléseket, karbantartásokat a Castrum Kft.-től, valamint 4,8 mFt-ban festés-mázolást, épületkarbantartást a Design-Bau Kft-től. Mindezen felül az intézmény mintegy 5,7 mFt-ot költött szupervízorokra, pszichológusra, ügyvédre. Jelentős még a továbbképzésekre, rendezvényekre, utalványok vásárlására fordított összeg.

Dologi kiadás-csoportok 2008-ban (millió forintban)

1. Készletbeszerzések (irodaszer,tisztítószer,szakmai anyag..)	20,903
2. Energia (gáz, víz-csatorna, áram, távhő)	8,865
3. Karbantartás	4,825
4. ÁFA (összes dologi kiadásra)	9,054
5. Szakmai anyagok, meghívók, újság nyomdaköltsége	3,438
6. Vásárolt közszolg. (szupervizor, pszichológus, ügyvéd)	5,776
7. Üzemeltetési kiad.(internet,szemétsz, bérlet, továbbk.)	5,864

8. Bérleti díjak (CSAO albérletek)	2,075
9. Adók, díjak (rehab. hozzáj.)	0,957
10. Egyéb (kezelési ktg, kiküldetés, szállítás, telefon...)	6,461
Összesen:	68,218

Önkormányzati intézményekkel közös beszerzések az elmúlt évek alatt nem történtek. (Korábban az Önkormányzat próbálkozott intézményi igényeket figyelembe véve közös beszerzést lebonyolítani, de ez „nem járt sikerrel”.) Ugyancsak nincsenek más szociális intézményekkel közösen üzemeltetett szolgáltató egységek (konyha, mosoda, portaszolgálat, szállítás stb.).

Beruházások tekintetében a megkezdett épület felújításokat lehet megemlíteni. Az épületek állagának megóvására sokat költött az intézmény (a legszükségesebb kazáncsere, armaturák cseréje, festés megvalósult), de még további jelentős beruházások szerepelnek az intézmény tervei között. Jelenleg minden telephely alkalmas a munkavégzésre. Az épület-felújítások forrása az Önkormányzat által biztosított karbantartási fedezet volt (Szemünk fénye program, Testünk melege program). A közösségi terek kialakítása intézményi átvett pénzeszköz terhére valósult meg. A számítógép-, nyomtató-, szkennel-, fax-, szoftver-, fénymásoló-beszerzések intézményi forrásból, pályázatokból, átvett pénzeszközök terhére valósultak meg.

A jövőben tervezett beruházások közül a legfontosabbak a következők:

- telephelyek akadálymentesítése (előírásoknak megfelelően)
- központi telephely tetőterének beépítése (munkatársak egy helyen történő munkavégzésének elősegítése miatt)
- nyílászárók cseréje (gazdaságosabb fűtés érdekében)
- elektromos hálózat újraépítése (a hálózati fogyasztási helyek megnövekedése miatt).

Az intézmény gazdálkodási tevékenységet nem folytat. Profiluknak megfelelően nyújtanak szolgáltatásokat, jelképes összegű térítés (pl. konferenciák részvételi díja) fejében (ezek az egyéb bevételek között szerepelnek).

A finanszírozás tekintetében az intézmény a bizonytalansági tényezők közé sorolja az előző évi pénzmaradvány önkormányzati elvonásának a mértékét. Problémát jelent a Családok Átmeneti Otthonának a kihasználtsága (felmerült az Otthon részbeni bezárása). Ugyancsak a bizonytalanságot növeli, hogy a családok jövedelmi helyzetétől függ a térítési díj nagysága, amely így előre nem kalkulálható.

5.2.3. Egyesített Bölcsődei Intézmény

Szombathely Egyesített Bölcsődei Intézménye önállóan gazdálkodó költségvetési intézményként, 1987 január 1-e óta látja el feladatát. Fenntartója Szombathely és Térsége Szociális és Gyermejköltségi Intézményfenntartó Társulás¹⁵. Az Intézmény hét bölcsődét üzemeltet, ezen kívül a város szociális intézményei számára biztosít étkeztetést, az orvosi rendelők számára mosodai szolgáltatást. Ezen felül, az Intézmény Regionális Módszertani Központként akkreditált továbbképzéseket szervez a régió illetve az ország területéről érkező szakemberek számára, különböző témakörökben.

5.2.3.1. Szolgáltatások, célcsoportok

Az Intézményfenntartó társulás keretében Szombathely város 7 bölcsődéje fogadja a környező településekről a gyermekeket, a 39 településből 27 település¹⁶ veszi igénybe a bölcsődei ellátást. Szombathely város 0-3 éves korú lakosságának 8%-a veszi igénybe az ellátást. (Megjegyezzük, országos összehasonlításban a 8%-os igénybevétel magas arányszámnak számít – miközben az idei év beiratkozott gyermekeinek száma tovább növelte az ellátást igénylők számát.)

Az érintett célcsoportok 100 %-ban megtalálják az intézményt. (Bölcsődék több évtizede működnek a városban, a fiatal szülők ismerik ezt az ellátási formát. A személyes megkeresés alkalmával is tájékozódhatnak gyermekük elhelyezésével kapcsolatban. Ezen felül, a bölcsődék tájékoztató szóróanyagokkal, valamint honlappal rendelkeznek.)

---

¹⁵ A Társulás Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatán kívül az alábbi települések önkormányzatait foglalja magába: Acsád, Balogunyom, Bozzai, Bucus, Csempezkopács, Dozmat, Felsőcsatár, Gencsapáti, Gyanógeregye, Horvátlövő, Ják, Kisunyom, Meszlen, Nárai, Narda, Nemesböd, Nemeskolta, Perenye, Pornóapáti, Rábatöttös, Rum, Salköveskút, Sé, Sorkifalud, Sorkikápolna, Sorokpolány, Söpte, Szentpéterfa, Tanakajd, Táplánszentkereszt, Torony, Vasasszonyfa, Vaskeresztes, Vassurány, Vasszécseny, Vasszilvágy, Vát, Vép, Zsenyve.

¹⁶ Balogunyom, Bozzai, Bucus, Dozmat, Ják, Narda, Nemesböd, Nemeskolta, Nárai, Perenye, Salköveskút, Sorkifalud, Söpte, Sé, Szentpéterfa, Tanakajd, Táplánszentkereszt, Torony, Vasasszonyfa, Vaskeresztes, Vasurány, Vasszécseny, Vasszilvágy

Az intézmény két internetes honlapot is működtet (az egyik a bölcsődei szakemberek juthatnak fontos információhoz, a másik a szülőknek nyújt tájékoztatást). Az utóbbi években az Intézmény bővítette szolgáltatásait (Már 5 bölcsődében működik só-szobai szolgáltatás, 3 bölcsődében babamuzsika, 2 bölcsődében babatorna, s a német nyelvű játékos foglalkozás mellett szülői igények alapján bevezetésre került az angol nyelvű játékos foglalkozás.)

Gyermekek napközbeni ellátása mellett az Intézmény étkeztetést biztosít a gondozottakon és alkalmazottakon felül a szociális terület szervezeti valamint vendégétkezők számára (Az ételek elkészítése a bölcsődék 5 főzőkonyháján történik az élelmezési szakemberek által elkészített étlaptervezet alapján.) Az Intézmény mosodai szolgáltatást végez bölcsődei intézménynek, orvosi rendelőknek

Szolgáltatás megnevezése	Szolgáltatások volumen-adatai		
	2006	2007	2008
Gyermekek napközbeni ellátása (fő/nap)	356	395	426
Alkalmazottak és vendégétkezők étkeztetése (ebéd adag)	19,789	34,274	31,002
Szociális intézmények étkeztetése (ebéd adag)	329,596	238,343	255,764
Játszóházi szolgáltatás (fő)	-	5	180
Nyelvi játékok (fő)	-	22	-
Babamuzsika (fő)	-	70	44
Babatorna (fő)	-	-	41
Nyári tábor (fő)	-	22	19
Ingyenes só-szoba használat	1 bölcsődében	2 bölcsődében	4 bölcsődében
Tanfolyam szervezés (fő)	120	100	275
Mosodai szolgáltatás (kg)	16,249	17,062	17,217

Az Intézmény fontos regionális szerepkört tölt be – Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsődéként –, így három megye bölcsődéivel, a családi napközikkal, s emellett több hivatallal (polgármesteri hivatalokkal, a megyei Közigazgatási Hivatallal, Szociális és Gyámhivatallal, Családsegítő Központokkal) stb. áll rendszeres szakmai/partneri kapcsolatban. Regionális Módszertani Központként, az Intézmény akkreditált továbbképzéseket szervez a régió illetve az ország területéről érkező szakemberek számára, különböző témakörökben (melyeken az intézmény dolgozói előadóként is részt vesznek). Az Intézmény a bölcsődébe beíratott gyermekek szülei részére nevelési, gondozási tanácsadást nyújt ezen kívül bölcsőde-család programokat, nyílt napokat szervez gyermekek és szülők számára.

Az Intézmény rendszeresen végez szülői elégedettségi vizsgálatot a családok körében (kérdőív, ill. egyéb írásos-szóbeli formában). A visszajelzések 90%-a pozitív, építő, dicsérő jellegű, a megkérdezettek 10 %-a vagy nem nyilvánít véleményt, vagy nemtetszését fejezi ki egy-egy szolgáltatást illetően. (A szociális étkezők körében vannak, akik az étel minőségét, mennyiségét nem találják megfelelőnek.)

5.2.3.2. Szűk kapacitások

A bölcsődés korú gyermekek biztonsága, egyéni szükségleteinek, igényeinek maradéktalan kielégítése nagy szakmai odafigyelést kíván minden szakembertől. A nagy létszámú gyermekcsoportok a gyermekeknek, de a velük dolgozó szakembereknek is megterhelő. Ugyancsak nagy kihívást jelent az élelmezéssel kapcsolatos előírások betartása, minthogy a tárgyi feltételek nem a jelenlegi igénybevételhez lettek kialakítva.

Bölcsődés korú gyermekek nappali ellátása

Ténykérdés, hogy a szülők, azon belül az édesanyák jövedelem miatti munkavállalási kényszere, gyakran hátrányos helyzete miatt egyre inkább keresettek a bölcsődék.

A bölcsődék viszont csak férőhely függvényében tudják megoldani a gyermekek elhelyezését. *Jelenleg, az Egyesített Bölcsődei Intézmény 390 férőhelyen havi szinten átlagosan 549 gyermeket gondoz, ezért a bölcsődék túlszűfoltak. Sok gyermek várólistára került (2007 évben 39 fő, 2008 évben 46 fő).*

Noha a közelmúltban az egyik bölcsődében (a Fogaras utcai Meseház Bölcsődében) 10 férőhellyel bővült a bölcsődei ellátás, ez korántsem oldotta meg a szűkösséget. A probléma megoldásához – az intézmény álláspontja szerint – legalább 60 bölcsődei férőhelyre lenne még szükség. Véleményünk szerint a pontos számadat egy alaposabb vizsgálat alapján határozható meg.

Álláspontunk szerint nagyon fontos lenne – pl. egy szociális ágazati stratégia keretében – megrajzolni a bölcsőde jövőképét, különös tekintettel az ellátást igénybe vevők létszámának növekedése aspektusából. A gyermekvédelem jogi szabályozása rendelkezik a bölcsődei feladatellátás feltételrendszeréről, melynek alapján nagyon szigorúan kell értelmezni a felvehető gyermekek létszámát. Ha ebből a szempontból vizsgáljuk Szombathely rövidtávú jövőképét, láthatjuk, hogy elengedhetetlen a férőhelybővítés. Tudomásunk van arról, hogy sikeres pályázás esetén a finanszírozás lehetséges, ugyanakkor az építkezés időtartama alatt is biztosítani kell az ellátást mind a rászoruló, hátrányos helyzetű gyermekek számára, mind a munkába álló szülők számára. Ezért elengedhetetlen a területi adottságok kihasználása, (akár más szolgáltatások új telephelyre költöztetése mellett is).

Jelenleg súlyosnak mondható probléma, hogy a megnövekedett bölcsődei igények miatt a férőhelyek szűkösek, a szülők munkaerőpiacra történő visszatérése nem minden esetben valósulhat meg azonnal.

Álláspontunk szerint ez ellentétes a jogszabályban foglaltakkal és a társadalmi elvárásokkal. A vonatkozó jogszabályok szerint, a gyermekek napközbeni ellátásaként a családban élő gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését kell megszervezni azon gyermekek számára, akiknek szülei, nevelői, gondozói

munkavégzésük, munkaerőpiaci részvételt elősegítő programban, képzésben való részvételük, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni. A napközbeni ellátás keretében biztosított szolgáltatások időtartama lehetőleg a szülő munkarendjéhez igazodik.¹⁷ A bölcsődei felvétel során előnyben kell részesíteni azt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeket, akinek szülője vagy más törvényes képviselője igazolja, hogy munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll.¹⁸ *Ugyanakkor persze felmerül a kérdés: mi van abban az esetben, ha ez mindenkire igaz? Ki kerülhetne elutasításra?*

(A gyakorlat alapján elmondható, hogy a szülők munkába állása gyakran egyik napról a másik napra történik.) Az intézmény munkatársai keresik a lehetőséget a megoldásra – illetve a Csodaország Bölcsődében működő Játszóház igénybevételét ajánlják átmeneti megoldásként. (A Játszóházat eredetileg azon szülők gyermekei részére hozta létre az Intézmény, akik nem szorulnak, vagy nem jogosultak a bölcsődei ellátás igénybevételére. Ennek szolgáltatásai térítési díj ellenében vehetők igénybe.)

Szintén probléma, hogy a bölcsődék nyitva tartása a szülői igényekhez nem minden esetben tud alkalmazkodni (ennek megoldásához pótlólagos gondozói létszám fölvetelére lenne szükség).

A kiegészítő, vagy emelt szintű szolgáltatások indításához a bölcsődék nem rendelkeznek megfelelő helyiségekkel, tárgyi feltételekkel. Így pl. a bölcsődés korú SNI gyermekek fejlesztéséhez jelenleg még nincsenek meg az Intézmény tárgyi feltételei. (Az Intézmény már rendelkezik OM számmal, azonban szükség lenne a férőhelyek bővítésére – erre vonatkozóan az Intézmény már pályázatot nyújtott be.) Mindaddig, amíg ez a szolgáltatás nem megoldott, addig az

---

¹⁷ 1997. évi XXXI. törvény 41.§ (1)

¹⁸ 1997. évi XXXI. törvény 42/A.§

Aranyhíd Nevelési és Oktatási Integrációs Központban történik a rászoruló gyermekek fejlesztése.

Az otthon lévő édesanyák és gyermekeik számára játszóházi programok iránt mutatkozik számottevő igény.

Álláspontunk szerint a kistelepüléseken, ahol a hagyományos bölcsődei ellátás nem mindig gazdaságos, a családi napközik működtetése jöhet szóba megfelelő alternatívaként. (Ezeket egy átgondolt és ésszerű hálózat keretében az Egyesített Bölcsődei Intézmény – mint Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Központ – tudná koordinálni, felügyelni. Ebben az ellátási formában a gyermekjóléti feladatok is alternatív ellátási formát ölthetnek, viszonylag kis ráfordítás mellett pótlólagos forrás igénybevételére van lehetőség a rendszerben felmerülő igények kielégítésére.)

Étkeztetés

Jelenleg az Egyesített Bölcsődei Intézmény biztosítja az étkeztetést – saját gondozottjain és alkalmazottain kívül – a város több szociális intézménye számára (így a Szociális Szolgáltató Központnál a szociális étkezők, valamint az Idősek Klubjai étkezői számára is.)

A racionálisabb működtetés érdekében, az intézmény nemrégiben átszervezte az étkeztetés rendszerét, összevonta a főzőkonyhákat, így a különálló főzőkonyhákat teljesen megszüntette. A hétfégi főzéseket három főzőkonyha helyett két telephelyre vonta össze.

A szociális étkezők, kliensek körének további bővítése – az étkeztetés jelenlegi rendszerében – megoldhatatlan, a főzőkonyhák maximális kihasználtsággal működnek hétköznapokon és hétfégen egyaránt. *A kapacitásproblémák miatt felvetődött a szociális étkezők máshonnan történő étkeztetése, hiszen a bölcsődei főzőkonyhák nem ilyen jellegű ellátásra és nem ekkora kapacitásra lettek kialakítva.*

5.2.3.3. Szervezeti együttműködés

Az intézményközi kooperáció keretében, az Egyesített Bölcsődei Intézmény elsősorban a társóvodákkal működik együtt (együttműködési megállapodás keretében). A gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaként a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek családgondozóival személyes, informatív kapcsolatban áll.

Álláspontunk szerint ugyanakkor fontos lenne a gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal való szorosabb munkakapcsolat kialakítása, nem csak a veszélyeztetettség megszüntetése érdekében, hanem preventív jelleggel is.

Az Intézmény ugyancsak együttműködési megállapodást kötött az Esőemberke Alapítvánnyal, SINOSZ Vas Megyei Szervezetével, a Magyar Védőnők Egyesületének Szombathelyi Szervezetével, az Egyesített Bölcsődei Intézmény Gyermekeiért Egyesülettel, a Pálos Károly Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat Családok Átmeneti Otthonával (a sérült, illetve hátrányos helyzetű gyermekek bölcsődei integrációja, család-bölcsőde programokba való bevonásuk, segítségük érdekében. Ez az együttműködés – az intézmény jelzése alapján – továbbfejleszthető, kiterjeszthető lehetne más célcsoportokra is.)

Az Intézmény közösen pályázott (konzorciumi partnerként) a Regionális Szociális Forrásközpont Kht-vel. A Savaria Rehab Team Kht. végzi el – közhasznú munkaprogram keretében – a bölcsődéknél adódó festéseket, kőműves és kertészeti munkákat. Az Intézménynél minden évben, a Kht.-től rendeli meg a kisebb felújításokat (parkettázás, bútorkészítés). (Ugyancsak a Kht.-től vásárol az Intézmény vesszőkosarokat, gyermek konyhabútort, emléklapokat, pólókat.)

5.2.3.4. Jogszabályoknak való megfelelés

A korábbiakban kifejtettük, miszerint súlyos probléma, hogy a megnövekedett bölcsődei igények miatt a férőhelyek szűkösek, emiatt a szülők munkaerőpiacra történő visszatérése nem minden esetben valósulhat meg azonnal. Jeleztük, hogy álláspontunk szerint, ez ellentétes a jogszabályban foglaltakkal és a társadalmi

elvárásokkal. Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy a szűkösségért a Bölcsőde nem felelős (sőt elismerés illeti a Bölcsőde dolgozóit azért, hogy a kapacitásokon túl is ellátják – magas színvonalon – a gyermekek gondozását. *A férőhelyek számának bővítéséről a Bölcsőde fenntartójának – azaz Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának – mielőbb gondoskodnia kell.*

Mindezeket leszámítva, az Egyesített Bölcsődei Intézmény működése a jelenleg hatályos jogszabályoknak – néhány kisebb kivétellel – megfelel, az Intézmény határozatlan idejű működési engedéllyel rendelkezik.

Az Intézményben végzett szakmai tevékenység kimagasló, valóban példa értékű más bölcsődék számára. A szakmai vezetés szervezettsége és tudástökéje lehetőséget teremt a biztonságos, kreatív szakmai szárnyalásnak minden szakember számára.

Az Intézmény ugyanakkor – főleg anyagi okok miatt – nem tud 100%-ban megfelelni minden személyi és tárgyi követelmény teljesítésének, különösen a 78/2003. (XI.27.) GKM rendeletnek (de egyenlőre az esélyegyenlőségi törvény betartása és az akadálymentesítésre vonatkozóan előírások maradéktalan betartása sem lehetséges).

Mindezen hiányosságok leküzdése folyamatban van. A meglévő ellátások, szolgáltatások esetében az Intézmény folyamatosan törekszik a tárgyi környezet megújítására, karbantartására, esztétikussá tételére. Az Intézmény eddig négy pályázatot nyújtott be komplex akadálymentesítésre, melyből kettő kiviteli munkái már megvalósultak (kettő folyamatban van.) Egy pályázat elbírálása folyamatban van (férőhely bővítésre és infrastrukturális fejlesztésre).

Az Intézmény ugyancsak nagy súlyt fektet a dolgozók képzésére. (2005 szeptemberétől indult el Szombathelyen a felsőfokú szakképzés, melyen már 94 hallgató tett sikeres záróvizsgát.)

Jelenleg több dolgozó vesz részt emelt szintű vagy diplomás képzésen – így egyre több kvalifikált szakember dolgozik az Intézményben. A fenntarthatóság szempontjából mindazonáltal külön figyelmet érdemel a forráshiány problémája, mely távlatilag gondot jelenthet a kvalifikált szakemberek megtartásában.

Az Egyesített Bölcsődei Intézmény felett szakmai (részben gazdasági) jellegű felügyeletet (ellenőrzési jogkört) gyakorol a Fenntartó, a Gyámhivatal és egyéb hatóságok. 2007. évben az Önkormányzat részéről történt pénzügyi-gazdasági ellenőrzés (a 2003. január 1. – 2006. december 31. közötti időszakra vonatkozóan. (A vizsgálat pozitív eredménnyel zárult, az intézmény működését elismerőleg értékelték.)

5.2.3.5. Szervezeti működés, humán erőforrások

Jelenleg az Egyesített Bölcsődei Intézmény 7 telephelyén működik bölcsőde, ebből 5 telephelyén főzőkonyha, 2 telephelyen tálalókonyha. Kiszolgáló létesítményként központi mosoda és központi élelmiszer raktár üzemel. A gazdasági adminisztrációs teendőket a Gazdasági Hivatal látja el.

Az intézményt (2009. január 1-től) határozatlan időre kinevezett intézményvezető irányítja, egy intézményvezető-helyettes, gazdasági vezető és öt bölcsődevezető segítségével.

Jelenleg 190 főből áll a dolgozói létszám. Az elvégzendő feladatokhoz az intézmény alkalmazottainak szakmai tudása, végzettsége 1 fő szaktanácsadói státusz kivételével (a 15/1998. IV.30. NM előírás szerint) megfelel. A 100 főnyi szakdolgozói létszámból 15 fő felsőfokú, 57 fő szakgondozó, 16 fő középfokú, 9 fő szakiskolát végzett. A szakképzetlen dolgozók száma 3 fő, (szakképzettségük megszerzése folyamatban van).

Az Intézményben a létszám bővítése indokolt – az említett hiányzó szaktanácsadói státusz betöltése, illetve a férőhely bővítés következtében. Az SNI gyermekek bölcsődében történő fejlesztéséhez egyenlőre egy-egy fő

gyógypedagógus és gyógypedagógiai asszisztens áll rendelkezésre (továbbképzésük indokolt).

Szakmai álláspontunk szerint, a fenti kérdésben érdemes az oktatási ágazattal történő együttműködést fejleszteni, hiszen a bölcsődei ellátás után hasonló ellátások megszervezése szükséges mind az óvodában, mind pedig az iskolákban.

Dolgozói létszám munkakörök ill. végzettség szerint, 2008-ban

Munkakör (végzettség)	Létszám (fő)
Intézményvezető (ált. isk. tanító és óvodapedagógus főiskolai végzettség, szociális szakvizsga, tereptanár)	1
Intézményvezető helyettes (ált. szoc munkás főiskola, szociális szakvizsga, bölcsődei szakgondozó, tereptanár)	1
Gazdaságvezető (technika szakos tanár, műszaki menedzser szakirány főiskola, felsőfokú államh. szakképesítés, adótanácsadó)	1
Bölcsődevezető (bölcsődei szakgondozó, csecsemő és gyermekgondozó, tereptanár, pedagógiai asszisztens)	5
Bölcsődevezető helyettes: (főiskolai végzettség, bölcsődei szakgondozó, csecsemő és kisgyermek nevelő, gondozó, tereptanár)	5
Gazdaságvezető helyettes (mérlegképes könyvelő, közgazdasági érettségi)	1
Szaktanácsadó (főiskolai végzettség, csecsemő és kisgyermek nevelő gondozó, tereptanár)	2
Szakgondozónő: (főisk. végzettség, csecsemő és kisgy. nevelő gondozó, bölcs. Szakgondozó, csecsemő és kisgy. gond., tereptanár)	58
Gondozónő: (csecsemő és gyermekgondozó, gyermek és ifjúsági felügyelő, védőnő, óvonó, gyógyped. asszisztens)	28
Szakács (szakács, érettségi, cukrász, ételmezésvezető)	9
Konyhalány (8.ált.isk., cukrász, sütő)	30
Technikai, mosónő (8.ált.isk., érettségi, szabó)	32
Varrónő (női szabó)	1
Pénzügyi-gazdasági-műszaki ügyintéző (főiskolai végzettség, közgazdasági érettségi, mérlegképes könyvelő, személyügyi ügyintéző)	4
Ételmezésvezető (ételmezésvezető, diétás nővér)	3

Gépkocsivezető (C kategóriás vezetői engedély)	3
Raktáros, rakodó (raktáros, 8.ált.isk.)	3
Szakmunkás (kőműves, szobafestő- mázoló, vízvezetékszerelő, villanszerelő)	4
Összesen:	190

Az utóbbi három év során 60 fő lépett ki a dolgozói állományból (40 fő esetében a kilépés oka nyugdíjazás volt. (Vezetőváltásra szintén nyugdíjazás miatt került sor, 2007-ben.) A konyha átszervezésével összefüggésben a konyhai dolgozók (szakácsnők, konyhalányok) létszáma 6 fővel csökkent. A belső átszervezések nyomán csökkentett kiegészítő (technikai) létszám rovására 4 fővel emelkedett a gondozónők száma. Összességében az elmúlt három év során 6 fővel csökkent az intézmény dolgozói létszáma – ez lényegében a konyhai személyzet csökkentésében csapódott le, az étkeztetés átszervezése nyomán.

Dolgozói fluktuáció (2006-2008)

Munkakör	Belépés	Kilépés	Egyenleg
gondozónő	24	20	+4
gépjármű-vezető	1	-	+1
szakács/konyhalány	10	16	-6
technikai dolgozó	14	12	+2
villanszerelő	1	1	-
kőműves	-	1	-1
festő	-	1	-1
szaktanácsadó	1	-	+1
gazdasági ügyintéző	1	2	-1
varrónő	1	1	-
mosónő	-	2	-2
bölcsődevezető-helyettes	1	2	-1
intézményvezető-helyettes	-	1	-1
intézményvezető	-	1	-1
Összesen:	54	60	-6

Számottevőnek mondható az intézmény adminisztrációs és módszertani feladatokkal történő leterheltsége (a szakmai adminisztráció mellett szintén a tennivalókat gyarapítja a pályázatok írása, statisztikák, gazdasági, pénzügyi, személyügyi, könyvelési feladatok, szakértői vélemények kiadása. Az intézmény részt vesz kutatási feladatok, módszertani levelek, szakmai anyagok kidolgozásában). Ezek a feladatok szűk dolgozói létszámra koncentrálódnak. A feladatok sokfélesége, nagysága, mennyisége megterhelő, sok időt vesz igénybe.

Az intézmény a közalkalmazotti bértáblának megfelelő fizetéseket biztosítja dolgozói számára. A szakdolgozók többsége 90-125 eFt havi bruttó javadalmazásban részesül. A legalacsonyabbnak számító bérkategóriában (havi 71-87 eFt) mintegy 54 fő dolgozik.

A munkahelyen belüli ismeretek átadása céljából az intézmény gyakornoki rendszert működtet (az ezzel kapcsolatos szakmai feladatokat a gyakornoki szabályzat rögzíti). A szakmai utánpótlás jelenleg biztosítottnak tekinthető az Intézmény számára. (A Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar Szombathelyi Képzési Központban felsőfokú szakképesítés megszerzése folyamatos, a BA képzés indítása 2010 évben várható.) Az intézmény, a Képzési Központban szervezett Baba-mama Klub keretében rendszeresen törekszik arra, hogy bemutassa és – a realitások okozta nehézségeket is bemutatva – vonzóvá tegye a szakmát a fiatalok számára.

Az Intézmény és munkatársai közvetett módon (nagyobb részt karitatív alapon) részt vesznek a város szociális problémáinak orvoslásában is. Az intézmény munkatársai érzékelik, jelzik a kisgyermekes családok romló helyzetét, ennek érdekében kezdeményezték a térítési díj csökkentését, ezen kívül adományozást, ruhagyűjtést szerveztek. Egyéni segítséget, szükség esetén megerősítést, támogatást nyújtanak a problémákkal küzdő családoknak. Nagy segítséget jelent a családoknak az Élelmiszerbank élelmiszer-adományainak kiosztása is.

Az igények felmérése után esetleges fejlesztési irány lehet még a szolgáltatások házhoz vitele, például „babysitter” szolgáltatás – megfelelő térítési díj ellenében –, valamint a bölcsődei keretek közül kilépő korosztályok közötti átjárhatóságot növelő családi napközi megszervezése, természetesen szigorú szakmai koordináció mentén.

5.2.3.6. Gazdálkodás

Egyesített Bölcsődei Intézmény 2008-ban 678 millió forintból gazdálkodott. Az intézmény költségvetése 2007-ben mindössze 3%-kal, 2008-ban 11%-kal nőtt. A költségvetés főösszege az elmúlt években meghaladta az eredeti előirányzatot, viszont a módosított előirányzatot sikerült tartani.

Az intézmény költségvetése (millió forintban)

	2006	2007	2008
Eredeti előirányzat	568,7	543,1	583,8
Utolsó módosított előirányzat	608,8	611,2	686,7
Tény	595,7	611,5	677,8

Az intézményi bevételek közül legnagyobb részt a normatíva és az önkormányzati támogatás képviseli. Ugyancsak számottevőek az egyéb bevételek (nagyobbrészt a szociális szféra felé értékesített étkeztetési bevételek). Viszonylag kisebb hányadot képviselnek a térítési díjak és pályázati bevételek.

Bevételek (millió forintban)

	2006	2007	2008
Állami normatíva	153,7	194,9	211,7
(Normatíván felüli) önkormányzati támogatás	232,7	254,3	275,3
Térítési díjbevétel	17,8	20,5	25,7
Pályázat	2,0	1,3	4,7
Egyéb	189,5	140,6	160,4
ÖSSZESEN:	595,7	611,5	677,8

A normatív bevételekhez viszonyított önkormányzati támogatás mértéke 2007-ben 151%-ról 130%-ra csökkent, s ez a szint állandósult 2008-ra vonatkozóan. Noha ez a mérték önmagában nem kevés, tekintetbe kell venni, hogy a bölcsödei ellátás jelenleg Szombathelyen súlyos gondokkal küzd (120-130%-os túlterheltség, magas várólisták stb.)

	2006	2007	2008
Állami normatíva (mFt)	153,7	194,9	211,7
(Normatíván felüli) önkormányzati támogatás (mFt)	232,7	254,3	275,3
<i>Önkormányzati támogatás a normatíva százalékában</i>	<i>151%</i>	<i>130%</i>	<i>130%</i>

A kiadások 2/3-át a bérek és járulékai képviselik, a maradék 1/3-ad a dologi és egyéb kiadások összege.

Kiadások (millió forintban)

	2006	2007	2008
Személyi ráfordítások	281,6	292,8	329,1
Munkaadót terhelő járulékok	92,5	96,4	107,4
Dologi kiadások	203,6	199,9	223,0
Egyéb (felújítás, felhalmozás)	7,0	13,8	11,3
ÖSSZESEN:	584,7	602,9	670,8

A dologi kiadások nagyobbik része az étkeztetéssel függött össze. 2008-ban, az Intézmény a 223 mFt-os dologi kiadások több, mint felét (122 mFt-ot) készletbeszerzésre (túlnyomórészt élelmiszer-alapanyagok vásárlásra) fordította, szolgáltatási kiadásokra 44 mFt-ot. A legnagyobb beszállítók részben az élelmiszer-beszállítók közül kerültek ki – így pl. a kőszegi Baromfifeldolgozó és Ker. Kft. (34 mFt), a balogunyomi Fodor és Társa Bt. (25 mFt), a szombathelyi Food-Contact Kft. (15 mFt), a soproni Kvantor 97 Kft. (13 mFt). Szintén jelentősek a fűtésre és áramszolgáltatásra fordított éves kiadások (TÁVHŐ /20 mFt/, EON /10 mFt/). Az Intézménynek 2008-ban 134 beszállítója volt. Ebből éves szinten 1 millió forintnál nagyobb megrendelésekből 16 beszállító részesült.

Intézmények közötti kooperáció a (közös) beszerzések tekintetében az elmúlt években nem jött létre.

Az elmúlt évek jelentősebbnek mondható beruházásai az alábbiak voltak:

- 2006-ban, önkormányzat felújítási előirányzat terhére részleges tetőszigetelés történt két bölcsődében (Csodaország, és Napraforgó Bölcsőde, 6 mFt értékben),
- ugyancsak 2006-ban egy db ételszállító tehergépkocsit vásárlása (7 mFt értékben),
- pályázati keretből, regionális feladatok ellátására, 2007-ben egy db személygépkocsit vásárlása (3 mFt értékben),
- a felügyeleti szerv támogatásának terhére 10 férőhelyes bővítés valósult meg 2007-ben (4,5 mFt – Meseház bölcsőde), valamint gépbeszerzés történt (5 mFt értékben),
- 2008-ban valósult meg a Napraforgó bölcsőde fűtéskorszerűsítése (10 mFt értékben), önkormányzati támogatásból,
- valamint a Százszorszép Bölcsőde komplex akadálymentesítése (11 mFt értékben) – az ESZA Kht. által nyújtott pályázatból,
- ugyancsak komplex akadálymentesítés kezdődött el 2008-ban a Bem J. u. 33. sz. alatti telephelyen, mely 2009-ben fejeződik be (23 mFt értékben), szintén pályázati forrásból.

Az intézmény infrastrukturális állapota (épületek állaga, épületgépészet, berendezések, járművek stb. elhasználódása) vegyesnek tekinthető (A legidősebb épület 1946-ban, a legfiatalabb 1980-ban épült.) Minden épületünkben történtek karbantartási munkák, a villamoshálózat felújítása 5 bölcsődében valósult meg, 2 bölcsődében pedig csak a lámpatestek cseréje (Szemünk Fénye program). Elsősorban a nyílászárók cseréjére és a külső homlokzatok hőszigetelt vakolására lenne minden bölcsődében szükség. A fűtési rendszer 1 bölcsődében lett felújítva, a többiben javításra, cserére szorul. Az intézmény 3 db kisbusszal

rendelkezik, melyből 2 db ételszállító autó (életkoruk 3, 8, ill. 14 év). A legidősebb jármű már cserére szorul (ezt 2010-re tervezi az intézmény).

A jövőben tervezett beruházások közül a férőhelybővítés és a régebbi épületek felújítása élvez intézményi prioritást.

5.2.4. Regionális Szociális Forrásközpont Kht.

A Regionális Szociális Forrásközpont Kht. 1998 óta látja el feladatát. Tulajdonosa (kizárólag) Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata. A Kht. ugyanakkor nem csak Szombathely, hanem a kistérség és a megye fogyatékos emberei számára is nyújt szolgáltatásokat. Mindezeket a „túlvállalásokat” a Kht. menedzsmentjének kiemelkedően sikeres nemzetközi illetve hazai pályázati eredményei teszik lehetővé.

A Regionális Szociális Forrásközpont Kht. szakmai tevékenységének ábrája

A Forrásközpont szakmai tevékenységének célja, hogy a fogyatékos/megváltozott munkaképességű emberek esélyegyenlőségét, önálló életvitelét, társadalmi életben való aktív részvételét elősegítse. Az intézmény alapfilozófiája, hogy ez a segítségnyújtás – végső célként – a foglalkoztatás elérésére irányuljon.

A Kht. három szolgálatot üzemeltet: a Fogyatékos Emberek Nappali Szolgálatát, Szombathely és Kistérsége Integrált Támogató Szolgálatát, valamint az Integrált Foglalkoztatást Segítő Szolgálatot.

5.2.4.1. Szolgáltatások, célcsoportok

A Kht. *Fogyatékos Emberek Nappali Szolgálat*a az oktatásból kikerülő, családban vagy önállóan élő fogyatékos emberek számára biztosít nappali gondozást, fejlesztő foglalkozásokat, egyéb programokat. (A szolgáltatást főként azok igénylik, aki az iskolából kikerülve nem tudnak a munkaerőpiacon elhelyezkedni, vagy akiknek a nappali felügyelete a hozzátartozók munkavégzése miatt nem megoldott.) 2008-ban 50 fő vette igénybe ezt a szolgáltatást, ebből 41 fő szombathelyi, 9 fő kistérségi lakos¹⁹.

A Kht. *Szombathely és Kistérsége Integrált Támogató Szolgálat*a a város és a kistérség szociálisan rászoruló, fogyatékos embereinek nyújt segítséget²⁰. 2008. évben a támogató szolgálatok által ellátott fogyatékos emberek száma: 176 fő volt, ebből 148 fő szombathelyi, 28 fő pedig kistérségi lakos volt.

A Kht. *Integrált Foglalkoztatást Segítő Szolgálat*a (önként vállalt feladatként, a Nyugat-dunántúli Munkaügyi Központtal együttműködve) a Vas megye területén élő fogyatékos, megváltozott munkaképességű, munkanélküli embereket segíti. (Az Integrált Foglalkoztatást Segítő Szolgálat a megyében működő Munkaügyi Kirendeltségekkel 10 éve tartja a kapcsolatot. A Kht. munkatársai heti rendszerességgel ügyfélfogadási napot tartanak a kirendeltségeken – Sárváron 2 fő, Körmenten 2 fő, Szombathelyen 1 fő munkaasszisztens dolgozik..) 2008. évben a szolgálatot felkereső új ügyfelek száma 221 fő volt. A munkaasszisztenseket 2008-ban Körmenten 106 fő (48%), Sárváron 45 fő (20%), Szombathelyen pedig 69 fő (31 %) – összesen 221 új ügyfél – kereste fel és kérte segítségüket az elhelyezkedésben.

A Kht. közvetlen célcsoportját túlnyomórészt a fogyatékkal élők képezik, mindezen túl azonban közvetett célcsoportnak tekinthetők a a fogyatékos,

---

¹⁹ Vaskeresztesről 1 fő, Vátról 2 fő, Vassurányból 1 fő, Söptéről 1 fő, Vépről 2 fő, Szentpéterfáról 1 fő, Vasszécsenyből 1 fő.

²⁰ Szociálisan rászorultnak minősül az a súlyosan fogyatékos személy, aki fogyatékosági támogatásban, vakok személyi járadékában, illetve magasabb összegű családi pótlékban részesül.

megváltozott munkaképességű emberek családtagjai, valamint a munkáltató szervezetek is.

Szolgáltatás megnevezése	Szolgáltatást igénybevevők száma (fő)		
	2006	2007	2008
Fogyatékosok nappali ellátása	40	40	50
Támogató Szolgálat	80	166	176
Integrált Foglalkoztatást Segítő Szolgálat	235	253	237

5.2.4.2. Meglévő kapacitások, fejlesztendő területek

Összességében megállapítható, hogy a Regionális Szociális Forrásközpont Kht. kapacitásai elegendőek a jelenlegi feladatok ellátására. A nappali szolgálathoz beérkező igényeket – amennyiben azok megfelelnek a kritériumoknak – a Kht. szinte teljes mértékben ki tudja elégíteni (nincs várólista). A támogató szolgálat ugyancsak ki tud elégíteni minden hozzá érkező igényt (amennyiben a kérelmező szociálisan rászorult fogyatékos ember). Az Integrált Foglalkoztatást Segítő Szolgálat munkaasszisztensei mintegy 60%-ban tudnak hosszabb távú állást feltárni a szolgálattal együttműködő fogyatékos emberek számára. (A rokkantossági folyamatban való közreműködés teljes mértékben biztosított.)

A Kht.-hez beérkező (kompetencián kívül eső) igények alapján ugyanakkor az is megállapítható, hogy a városban nem megfelelő a fogyatékosok átmeneti elhelyezése. Kevés a fogyatékos lakóotthoni férőhely. Ugyancsak probléma (országos szinten is), hogy nem megfelelően működik a védett foglalkoztatás rendszere (hosszú a várólista a bekerüléshez, hiányoznak a kimeneti lehetőségek stb.)

5.2.4.3. Együttműködés más szervezetekkel

A Regionális Szociális Forrásközpont Kht. szoros együttműködést alakított ki a városi és megyei szociális intézményekkel. Ezek a kapcsolatok, a Kht. megítélése szerint, jól működnek. A szervezet széleskörű partnerséget alakított ki a fogyatékos emberek foglalkoztathatóságának emelésében érintett helyi

intézményekkel, szervezetekkel – a munkaügyi központtal, annak kirendeltségeivel, önkormányzatokkal, képző központokkal, családsegítőkkal, munkáltatókkal, humán szolgáltatókkal. (A Kht. legfontosabb hazai partnerei: Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata, Nyugat-dunántúli Munkaügyi Központ, Forrásközpontok Országos Egyesülete, Vas megyében és Szombathelyen tevékenykedő szociális intézmények.)

A Kht. 12 éve dolgozik uniós projekteken. Az ír, norvég, olasz, francia, osztrák partnerekkel folyó pályázatok terén, az intézmény több évre visszanyúló, sikeres együttműködést tudhat maga mögött (Leonardo, EQUAL programok).

További – jelenleg kihasználatlan – együttműködési lehetőségek rejlenek a városi szociális intézmények számára nyújtható szociális menedzser irodai tevékenység hatékonyabb kihasználásában, egyéb projekt szintű együttműködések, partnerségi kapcsolatok építése stb tekintetében. Külön említésre méltó, hogy a kötelező képzések nyújtására az intézmény akkreditált felnőttképzési minősítéssel rendelkezik. Lehetőség lenne tehát arra, hogy a továbbképzésre fordított (részben állami) források a városi ellátórendszeren belül maradjanak, a többi szociális intézménnyel való együttműködés kereteinek szélesítése révén.

5.2.4.4. Jogszabályoknak való megfelelés

A Regionális Szociális Forrásközpont Kht. nappali szolgálata és a támogató szolgálat határozatlan időre szóló működési engedéllyel rendelkezik. Az Integrált Foglalkoztatást Segítő Szolgálat működtetése érdekében a Kht. magán munkaközvetítői engedéllyel rendelkezik (ez utóbbi szolgálat működése nem kötött működési engedélyhez).

Számos szervezet rendelkezik szakmai (részben gazdasági) jellegű felügyeleti (ellenőrzési) jogkörrel az intézmény felett. Így pl. Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata (mely a Forrásközpont alapítója és egyben 100%-os tulajdonosa), Szombathelyi Kistérség Többcélú Társulása (feladatellátás terén), a győri Regionális Módszertani Intézet (szakmai felügyelet), Gyámhivatal

(foglalkoztatás), Magyar Államkincstár (pénzügyi), Állami Foglalkoztatási Szolgálat (szakmai), Nyugat Dunántúli Regionális Munkaügyi Központ (szakmai), ESZA Kht (szakmai, pénzügyi) stb.

Az elmúlt három év során több ellenőrzése, átvilágításra került sor az intézménynél – ilyenek voltak pl. az éves kötelező szakmai és pénzügyi ellenőrzések, a működési engedélyezéshez kapcsolódó hatósági ellenőrzések, és a pályázati projektekhez kapcsolódó helyszíni ellenőrzések. Ezek a vizsgálatok minden esetben pozitív eredménnyel zárultak.

Összességében megállapítható, hogy a Regionális Szociális Forrásközpont Kht. működése a jogszabályoknak megfelelt.

5.2.4.5. Szervezeti működés, humán erőforrások

A Regionális Szociális Forrásközpont Kht. kiemelten közhasznú társaságként működik, a társaság saját cégneve alatt önálló jogi személyként tevékenykedik. A szervezetet az ügyvezető igazgató irányítja és gyakorolja a munkáltatói jogokat. (Kinevezése határozott időtartamra szól, 2008. június 1-től 2013. május 31-ig.)

Az ügyvezető igazgató mellett hat vezető beosztású munkatárs vesz részt az irányításban: két szolgálatvezető (Fogyatékos Emberek Nappali Szolgálat, illetve Szombathely és Kistérsége Támogató Szolgálat), két osztályvezető (Munkaerőpiaci Integrációs Osztály, illetve Gazdasági Osztály), továbbá a képzési vezető, valamint az üzemeltetési és humánpolitikai vezető.

A szervezet három osztályra tagolódik: a Szociális Szolgáltatások Osztályához tartozik a Fogyatékos Emberek Nappali Szolgálat és Szombathely és Kistérsége Integrált Támogató Szolgálat. A Munkaerőpiaci Integrációs Osztályhoz tartozik az Integrált Foglalkoztatást Segítő Szolgálat. A gazdasági adminisztráció a Gazdasági Osztály feladata. Közvetlenül az ügyvezető igazgató irányítása alá tartozik a felnőttképzés, a nemzetközi tevékenység, a PR tevékenység, a személyügy, és általános adminisztráció.

	Szellemi	Fizikai	Összesen
	dolgozók		
Központi iroda	12	4	16
Munkaasszisztensi iroda	7	-	7
Fogyatékos Emberek Nappali Szolgálat	4	11	15
Támogató Szolgálatok	3	8	11
Rehabilitációs foglalkoztatottak	-	17	17
Összesen	26	40	66
Munka-rehabilitációs foglalkoztatás	-	14	14
Összes foglalkoztatás (fő)	26	54	80

A foglalkoztatottak 2008. december 31-i létszáma 66 fő, ebből szellemi foglalkozású 26 fő, fizikai foglalkozású 40 fő volt. A Kht. ezenkívül 14 főt foglalkoztatott munka-rehabilitációs foglalkoztatás (nem munkaviszony) keretében.

Dolgozói fluktuáció (2006-2008)

	Belépés	Kilépés	Egyenleg
Nappali szolgálat			
Foglalkoztatási koordinátor	1 fő	-	+1 fő
Terápiás munkatárs	2 fő	1 fő	+1 fő
Szociális gondozó	1 fő	2 fő	-1 fő
Szociális munkás	1 fő	-	+1 fő
Támogató Szolgálat			
Szolgálatvezető	2 fő	2 fő	-
Személyi segítő	5 fő	3 fő	+2 fő
Gépkocsi-vezető	-	1 fő	-1 fő
Integrált Fogl. Segítő Szolgálat			
Munkaasszisztens	3 fő	2 fő	+1 fő
Összesen	15 fő	11 fő	+4 fő

Az intézményben az utóbbi három évben nem volt számottevő dolgozói fluktuáció. Az összlétszám 4 fővel emelkedett – a vállalt feladatok növekedésével összefüggésben.

5.2.4.6. Gazdálkodás

A Regionális Szociális Forrásközpont Kht. gazdálkodásának kereteit nagymértékben megszabja, hogy az intézmény gazdaságilag önálló jogi személyként működik. Tulajdonosa Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata – mely tulajdonosi jogait a Közgyűlésen, illetve a Felügyelő Bizottságon keresztül gyakorolja. A Forrásközpont önállóan hívja le a működésével összefüggő állami normatívákat, s végzi az ezzel kapcsolatos elszámolásokat, folytat pályázati és vállalkozói tevékenységet stb. A Forrásközpont tehát fenntartói feladatokat is ellát (a város fenntartásában működő szociális intézményekkel szemben).

Másrészt, a Kht. – az ellátási szerződés tekintetében – szerződéses viszonyban áll Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatával, illetve a Kistérséggel, ezzel összefüggésben önkormányzati támogatásban részesül.

Összességében tehát a Forrásközpont – hasonlóképpen a Savaria Rehab-Team Kht.-hoz – két intézményi szálon kötődik a városhoz. A kérdést leegyszerűsítve megállapíthatjuk, hogy – intézményesített jogviszony keretében – Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata *tulajdonos* és egyben *szerződéses partner*. A két viszony tekintetében a Kht. az Önkormányzat más-más alrendszereihez, bizottságaihoz, osztályaihoz stb. tartozik.

Véleményünk szerint, a kht-k vonatkozásában az önkormányzati irányítás némi zavart mutatott, hiszen a gazdasági jellegű irányítás (tulajdonosi beszámoltatás, stb.) tekintetében gyakran a szociális szolgáltatások felügyeletét (szerződéses partneri viszony) ellátó ügyosztályt járt el az önkormányzat nevében.

A Kht. gazdálkodásának körülményei alapvető módon eltérnek a város (vagy kistérség) fenntartásában álló szociális intézményekétől, mely utóbbiak erősen

korlátozott gazdasági önállóság keretei között működnek. Az önállóságnak ugyanakkor ára van. A Kht. menedzsmentje felelősséggel tartozik az Önkormányzat, mint tulajdonos felé. A tulajdonos szempontjából pedig a közhasznú társasági forma kizárólag abban az esetben célravezető, ha a Kht. képes nem önkormányzati források – így pl. önálló pályázati források, üzleti bevételek – sikeres feltárására, hasznosítására, amivel (részlegesen) tehermentesíti az önkormányzati forrásokat.

Az utóbbi években a Regionális Szociális Forrásközpont Kht. évente 40 millió Ft támogatást kapott Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatától, mint alapítótól²¹. Ez az összeg 2008-ban az összes bevétel 16%-át tette ki.

Megállapíthatjuk tehát, hogy miközben a Kht. sikeresen valósított meg (kötelező) önkormányzati szociális ellátásokat, bevételeinek túlnyomó részét nem önkormányzati forrásból biztosította. Az alábbi táblázatból látható, hogy a bevételeknek igen jelentős részét – 2008-ban 98 millió forintot, azaz a bevételeknek közel 40%-át (!) – a Kht. pályázati forrásokból teremtette elő. Ugyancsak számottevő forrásokat sikerült biztosítani a központi költségvetésből, valamint közhasznú és vállalkozási tevékenységből is.

Bevételek (millió forintban)

	2006	2007	2008
1. Közhasznú célú működésre kapott támogatás	81	100	110
a) alapítótól	41	35	45
b) központi költségvetéstől	40	57	57
c) önkormányzatoktól	0	6	6
d) egyéb	0	2	2
2. Pályázati úton elnyert támogatás	98	117	98
3. Közhasznú tevékenységből származó bevétel	16	3	5

²¹ 2007. évben önkormányzati támogatás 40M Ft volt, ebből a Kht. fel nem használt támogatásként 2008. évre 5 M Ft-ot határolt el. (Így 2007. évben: 40M – 5 M = 35 Ft, 2008. évben 40M + 5M = 45M Ft).

4. Tagdíjból származó bevétel	0	0	0
5. Egyéb bevétel	13	12	21
6. Aktivált saját teljesítmények értéke	2	-15	4
Összes közhasznú tevékenység bevétele	210	217	238
Vállalkozási tevékenység bevétele	0	9	11
Összes bevétel	210	226	249

Ráfordítások (millió forintban)

	2006	2007	2008
Anyagjellegű ráfordítások	48	53	72
Személyi jellegű ráfordítások	148	153	154
Értékcsökkenési leírás	13	17	18
Egyéb ráfordítások	0	2	5
Pénzügyi műveletek ráfordításai	0	1	0
Rendkívüli ráfordítások	0	0	0
Összes ráfordítás	209	226	249

A ráfordítások zömét – 2008-ban 62%-át – a személyi ráfordítások tették ki. Az anyagjellegű ráfordítások (72 mFt) jelentős részét az elnyert pályázatokkal összefüggő továbbképzések, konferenciák költsége tette ki. 2008-ban közel 18 millió forint értékcsökkenést számolt el a Kht.

Anyagi ráfordítások 2008-ban (millió forintban)

	2008
1. Szakmai tréningek lebonyolítása	15
2. Szakmai konszenzusépítés	12
3. Felnőtt oktatás költségei	5
4. Gépkocsi üzemanyagok (Támogató Szolgálat)	3
5. Bérleti díjak	3
6. Posta, telefon és internet díjak	3
7. Szakértői és minősítési díjak	3

8. Godozottak élelmezés költségei	3
9. Szakmai validálás, moderátori feladatok (Equal pályázat)	3
10. Egyéb	22
ÖSSZESEN:	72

2008-ban mintegy 164 millió forintot tett ki a társaság tárgyi eszköz-állománya (épületfelújítások, járművek, berendezések stb. együttes értéke). Az épület (Fogyatékos Emberek Nappali Központja) állaga nagyon jónak mondható, a teljes épület akadálymentesített, lifttel rendelkezik. Az épület felújítására, bővítésére 2006-2007-ben a Kht. 119 millió forintot költött (ebből pályázati forrás 115 millió, önkormányzati támogatás 4 millió forint volt.) Az épület berendezési tárgyait a Kht. 2007-ben vásárolta 8 millió Ft értékben (100%-ban pályázati forrásból). Teljes egészében pályázati forrásból került sor mozgáskorlátozottak szállítására alkalmas gépkocsi vásárlására (11 mFt értékben) 2006-ban stb. Jelenleg 1 db 5 éves személygépkocsival és 3 db mozgáskorlátozottak szállítására alkalmas gépkocsival rendelkezik az intézmények (ez utóbbiak életkora 7-4-3 év) A járművek megkímélt, rendszeresen szervizelt, jó állapotban vannak.

2008. december 31-én a társaság 2,6 milliós szállítói tartozással, a hónapban esedékes bér- és közteherfizetésnek megfelelő 12 milliós tartozással, valamint mintegy 3 milliós hitel-tartozással rendelkezett (mindezeket a mérlegkészítés időpontjáig a társaság megfizette).

Összességében a társaság pénzügyi-gazdasági helyzete stabil, kiegyensúlyozott. A jelenlegi gazdasági környezetben a Kht. működéséhez és beruházásaihoz szükséges anyagi erőforrásokat a társaság 80-90%-ban pályázatokból, központi költségvetési forrásból és saját bevételekből képes biztosítani. Ugyancsak megállapítható, hogy a Kht vagyonának növekedése az utóbbi években – túlnyomórészt pályázati forrásokból – jelentősen gyarapította a tulajdonos, azaz az Önkormányzat vagyonát.

5.2.5. Savaria Rehab-Team Kht

A Savaria Rehab-Team Kht. 2002. évi alapítása óta nyújt szociális (részben foglalkoztatásra irányuló) szolgáltatásokat szociálisan rászoruló emberek számára. Tulajdonosa 100 %-ban Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata, mellyel a Kht. egyúttal ellátási szerződési jogviszonyban áll.

5.2.5.1. Szolgáltatások, célcsoportok

A Savaria Rehab-Team Kht. szolgáltatásainak célcsoportját hajléktalan, tartósan munkanélküli, megváltozott munkaképességű, fogyatékos, pszichiátriai beteg és szenvedélybeteg emberek alkotják. A klienseknek mintegy 90%-a szombathelyi, 10%-a a kistérségből kerül ki.

Szolgáltatás megnevezése	Szolgáltatást igénybevevők száma (fő)		
	2006	2007	2008
Utcai szociális munka szolgálat	54 fő	68 fő	62 fő
Hajléktalanok nappali melegedője	119 fő	208 fő	261 fő
Hajléktalanok éjjeli menedékhelye	203 fő	241 fő	214 fő
Hajléktalanok átmeneti szállása	105 fő	147 fő	151 fő
Hajléktalanok otthona	31 fő	26 fő	30 fő

Az Kht. Szombathelyen egyedüli szervezetként foglalkozik hajléktalanokkal (a családsegítés nem fogadja a hajléktalan embereket). Klienseinek 30%-a roma, 60%-a megváltozott munkaképességű ember. Sokan közülük adóság felhalmozása, ezzel összefüggő kilakoltatás, lakásvesztés, munkanélküliség, életviteli problémák, szenvedélybetegségek stb. következményei miatt keresik fel a szervezetet. A kliensek között nem kevesen vannak olyan (többnyire idősebb) emberek, akiktől erőszakos kölcsön-felvétellel összefüggésben „csalták ki” a lakásukat.

A szervezet törekszik arra, hogy lehetőleg minden közterületen élő hajléktalan embert intézményeibe juttassa. A szociális gondoskodáson, a „talpraállításra” irányuló erőfeszítéseken túl, a Kht. – mint foglalkoztató szervezet – a célcsoport

számára képzési, foglalkoztatási lehetőségeket biztosít. A foglalkoztatottak és a képzésbe bevontak száma az elmúlt években meghaladta a 150 főt. (A szervezet jelenleg mintegy 200 fő alkalmazottal rendelkezik).

A Kht. ugyancsak aktív résztvevője a közmunka-programoknak, s ezen túlmenően piaci alapú „vállalkozásokat” is működtet. Az így befolyt árbevétel tevékenységeire visszaforgatja.

Előfordulnak olyan kliensek, akiket a Kht. – eltérő kompetencia miatt – más szervezetekhez irányít tovább (pl. adósságkezelési probléma esetén a családsegítéshez, étel igénylése miatt a szolgáltató központhoz, speciális intézményi ellátást igénylő ügyfelek esetében az idősek otthonába, pszichiátriai intézménybe, családos hajléktalanság esetén a családok átmeneti otthonába stb.) Mindazonáltal a Kht. a hajléktalan emberek végső állomása – ők azok, akiket nem lehet továbbküldeni (ezért az intézmény gyakorta rákényszerül a legsúlyosabb esetek – betegek, alkoholbetegek, súlyos fogyatékosok, pszichiátriai betegek stb. – ellátására is).

5.2.5.2. Hiányzó szolgáltatások, fejlesztendő területek

Az intézménynél dolgozó munkatársak véleménye szerint nem megoldott a városban a beteg, de aktív kórházi ágyat nem igénylő hajléktalan (különösen a demens, pszichiátriai, alkoholbeteg) emberek egészségügyi ellátása. A szolgáltatások továbbfejlesztésére e tekintetben szükség van – főleg a demens betegek ellátása, a foglalkoztathatóságot javító szolgáltatások, az ifjúsági lakótelepi munka, a szociális bolt- ill. voucher rendszerű szolgáltatások bevezetése, és a szegregátumokban folyó közösségfejlesztés terén.

5.2.5.3. Szervezeti együttműködés

A Savaria Rehab-Team Kht. (feladatának jellegénél fogva) szoros kapcsolatot alakított ki az országban található hajléktalan ellátó intézményekkel. A szervezet részt vesz az országos programokban, szakmai, szakértői anyagok készítésében.

A Kht. és a megye szociális intézményei között ugyancsak folyamatos az együttműködés, egymás kölcsönös megkeresése, a problémák egyeztetése.

Az intézménynél dolgozó munkatársak véleménye szerint viszont a város szociális intézményeivel csak „informális” a kapcsolat. Az interjúk során elhangzott olyan vélemény is, miszerint „az ágazati irányítás az együttgondolkodás helyett a versenyt generálta”. „Elsősorban a családsegítővel való együttgondolkodás hiányzik”. A munkatársak szerint viszont jó a kapcsolat a bölcsödével, a Szociális Szolgáltató Központtal, a Regionális Forrásközponttal. (Ez utóbbiak használják, vásárolják egymás szolgáltatásait.)

5.2.5.4. Jogszabályoknak való megfelelés

A Savaria Rehab-Team Kht. mindeddig közhasznú szervezeti formában működött (a Közgyűlés 2009. március 25-én döntött a kiemelten közhasznú társasági formára történő áttéréőről).

A Kht. jelenleg határozatlan időre szóló működési engedéllyel rendelkezik. A szervezet minőségirányítási rendszert (ISO 9001:2000) működtet, melyet évente auditálnak. A Kht. akkreditált foglalkoztatói minősítéssel rendelkezik. A szervezet évente méri az elégedettséget a munkatársak, az ügyfelek, a lakosság és a vásárlók körében. Messzemenően sikeresnek mondható a társaság pályázati teljesítménye – az eddigiekben minden benyújtott projektjüket elfogadták. A Kht. rendszeresen meghívott résztvevője országos szakmai programok kidolgozásának, tesztelésének – a szakmai sikereket több, elnyert díj is erősíti.

Legnagyobb odafigyelést a munkavédelmi előírások betart(tat)ása igényli. Külső szakmai és gazdasági jellegű felügyeletet (ellenőrzési jogkört) az intézmény felett egyebek között az Államigazgatási Hivatal, Magyar Államkincstár, Cégbíróság, Bíróság, Állami Számvevőszék, APEH stb. gyakorol. Az elmúlt években több vizsgálat is zajlott a cégnél – így pl. megtörtént a működési engedélyek felülvizsgálata, ezen túl számvevőszéki ill. APEH-ellenőrzések folytak, valamint a normatíva felhasználásának ellenőrzése. A vizsgálatok pozitív

eredménnyel zárultak (mindössze két esetben kellett minimális összegű állami normatívát visszafizetni).

Összességében megállapítható, hogy a Kht. a jogszabályoknak megfelelően működik.

5.2.5.5. Szervezeti működés, humán erőforrások

A Savaria Rehab-Team Kht. az alábbi intézményeket/szolgáltatásokat tartja fenn jelenleg: Hajléktalanok Otthona, Hajléktalanok éjjeli menedékhelye, Hajléktalanok átmeneti szállása, Nappali Központ–Hajléktalanok nappali melegedője, Utcai szociális szolgálat, Foglalkoztatási–közfoglalkoztatási részleg.

Az intézményt ügyvezető igazgató irányítja (2002. 09. 23-tól határozatlan időre szóló munkaviszony keretében) egy ügyvezető igazgató-helyettes, a Szociális Szolgáltatásokért felelős vezető, a Foglalkoztatási részleg vezető, a Gazdasági részleg vezető, az Erőforrás-gazdálkodási részleg vezető, a Nappali Központ vezetője és a Hajléktalanok Otthonának vezetője segítségével.

Jelenleg 51 fő alkalmazott dolgozik a társaságnál.

Munkakör (végzettség)	Létszám (fő)
Ügyvezető igazgató	1
Ügyvezető igazgató helyettes	1
Szociális és mentálhigiénés munkatárs	11
Szociális gondozó – ápoló	8
Ápoló	1
Szociális szolgáltatásokért felelős vezető	1
Szociális asszisztens	1
Szociális munkatárs	2
Hajléktalanok Otthonának vezetője	1
Nappali Központ vezetője	1
Utcai szociális munkás	4
Foglalkoztatási részleg vezetője	1

Foglalkoztatást segítő munkatárs	2
Munkavezető	4
Gépjárművezető, anyagbeszerző	1
Titkár, titkárnő	3
Kiadványszerkesztő	4
Projektasszisztens	1
Erőforrás-gazdálkodási részleg vezetője	1
Személyügyi ügyintéző	1
Módszertani szakértő	1
ÖSSZESEN:	51

A dolgozói fluktuáció a cégnél közepesnek mondható – amennyiben nem vesszük figyelembe a hajléktalanok, fogyatékosok, megváltozott munkaképességűek stb. számára biztosított „tranzit” munkaköröket. (A kilépések oka többnyire nyugdíjazással, külföldi munkavállalással állt összefüggésben.)

Dolgozói fluktuáció, a tranzit munkakörök kivételével (2006-2008)

	Belépés	Kilépés	Egyenleg
Szociális szolgáltatások részleg	7 fő	9 fő	-2 fő
Gazdasági részleg	4 fő	4 fő	-
Összesen	11 fő	13 fő	-2 fő

Az utóbbi három évben középvezetői szinten történt átmeneti változás (2 fő korábban GYES-en volt, de már visszatértek). A szervezetet évek óta a céghez erősen kötődő, megbízható vezetői kör irányítja.

A Savaria Rehab-Team Kht. városhoz fűződő intézményesített viszonya tekintetében hasonló a helyzet, mint a Regionális Szociális Forrásközpont Kht. esetében. A Savaria Rehab-Team Kht.-nek ugyancsak 100%-ban tulajdonosa Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata. Másrészt, a Kht. – az ellátási szerződés tekintetében – szerződéses viszonyban áll Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatával. A Savaria Rehab-Team Kht. a szolgáltatásokra vonatkozó fenntartói feladatok ellátása tekintetében is hasonlóságot mutat a Regionális Forrásközpont Kht-val. Az önkormányzati felügyelet problémái itt is hasonló módon merülnek fel – mindezeket a Regionális Forrásközpont esetében részletesen kifejtettük. *A kht-k vonatkozásában javasoljuk a tulajdonosi és szakmai felügyelet szervezeti-hatásköri kérdéseinek tisztázását az Önkormányzat szervezetén belül.*

5.2.5.6. Gazdálkodás

A Savaria Rehab-Team Kht.-nél – hasonló képpen, mint a Regionális Szociális Forrásközpont Kht. esetében – ugyancsak megállapíthatjuk, hogy a gazdálkodásának kereteit nagymértékben megszabja, hogy az intézmény 100%-os önkormányzati tulajdonban álló társaságként működik. A Savaria Rehab-Team Kht. szintén két intézményi szálon kötődik a városhoz. (Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata tulajdonos és egyben szerződéses partner, a két viszony tekintetében a Kht. az Önkormányzat más-más alrendszereihez, bizottságaihoz, osztályaihoz stb. tartozik.) Itt is megerősíthetjük, hogy a város (illetve kistérség) által fenntartott szociális intézményekkel szemben, a Kht. menedzsmentje szélesebb vezetői hatáskörrel (és felelősséggel) rendelkezik. Az érem másik oldala, hogy a Kht. nem önkormányzati források – így pl. önálló pályázati források, üzleti bevételek – sikeres feltárása és hasznosítása révén képes (részlegesen) tehermentesíteni az önkormányzati forrásokat. Önkormányzati szempontból nyilvánvalóan ez az önálló társasági (közhasznú v.

nonprofit kft.) forma értelmében, a magas színvonalú ellátás-foglalkoztatás kérdésén kívül.

Bevételek (millió forintban)

	2006	2007	2008
Állami normatíva	105	105	99
Intézményen belüli fogl. állami támogatás	7	28	37
(Normatíván felüli) önkormányzati támogatás	125	123	120
Térítési díjbevétel	12	14	19
Pályázat	88	98	54
Egyéb	91	82	95
Összesen	428	450	424

Az elmúlt évben a Savaria Rehab-Team Kht., összes bevételeinek 28%-a származott önkormányzati támogatásból. A források 24%-a az állami normatívából származott, jelentős volt a pályázatokból befolyó bevétel, az (egyéb bevételek között megjelenő) üzleti bevétel stb.

Összességében a Kht. eredményesen vont be külső bevételi (elsősorban pályázati) forrásokat működésének finanszírozásába. Perspektívikusnak tekinthető a Kht. piaci (asztalosipari, épületfelújítási) szolgáltatásaiból várható bevételek alakulása. A Kht. az elmúlt években csökkenő mértékű önkormányzati támogatást vett igénybe – miközben növekedett az Önkormányzat számára nyújtott feladatellátás.

A kiadásoknak közel három negyede a személyi ráfordításokból és járulékokból tevődik össze, ami nem véletlen, tekintve, hogy a Kht. foglalkoztató szervezet, az anyagköltség részaránya az elmúlt években alacsony volt (a felhasznált anyagok túlnyomó részét a megrendelők biztosították). A dologi kiadások ezért az összes ráfordításoknak csak negyedére rúgtak.

Kiadások (millió forintban)

	2006	2007	2008
Személyi ráfordítások	224	232	213
Munkaadót terhelő járulékok	66	69	62
Dologi kiadások	107	105	105
Egyéb	25	28	25
ÖSSZESEN:	422	434	405

A dologi kiadásoknak mintegy 80%-a vásárolt szolgáltatás, mely főként a közüzemi díjakat tartalmazza. A kiadások nem csak a hajléktalan ellátás ráfordításait tartalmazzák, hanem a foglalkoztatással kapcsolatos ráfordításokat is. A Kht. jelentősebb beszállítói közül 2008-ban kiemelkedik a REMEK (pályázatokhoz kapcsolódó képzési díjak, mintegy 17 mFt értékben) Égáz-Dégáz Zrt. (gázdíj, mintegy 9,7mFt értékben) E.ON (áramdíj, mintegy 6,4 mFt értékben) Egyesített Bölcsödei Intézmény (vásárolt étkezés, mintegy 5,8mFt értékben) SZOVA Zrt. (szemétszállítás, bérlet, mintegy 4 mFt értékben), Csatár Kft. (örzés-védelem, 7 mFt értékben), Grafico 98 Irodatechnikai Kft. (irodaszer, 1,4 mFt értékben) Balogh és Társa Nyomdaipari Kft. (kiadványszerkesztés, 1,2 mFt értékben), Magyar Telekom Nyrt., T-Mobil (telekommunikáció, együttesen 5,3 mFt értékben), Elefánt gyógyszertár (gyógyszer, 1,5 mFt értékben).

A Kht. az elmúlt években túlnyomórészt pályázati forrásokból (pl. HEFOP 4.2, TIOP) finanszírozta beruházásait. 2005-ben került átadásra a Nappali Központ (135 mFt-os pályázati keretből). Több ingatlan felújítása ugyancsak pályázati keretből valósult meg. 2008-ban a Kht. eredménytartalék és hitel terhére vásárolt ingatlant (mintegy 20 MFt értékben, Sas u. 2. sz. alatt). Az asztalos műhely kivételével valamennyi intézmény és műhely akadálymentesített.

6. Összegző megállapítások, javaslatok

Az elmúlt közel két hónap során áttekintettük Szombathely Megyei Jogú Város szociális alapszolgáltatásait végző intézményeinek, szervezeteinek – így a Szociális Szolgáltató Központ, a Pálos Károly Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat, az Egyesített Bölcsődei Intézmény, valamint a Regionális Szociális Forrásközpont Kht. és a Savaria Rehab-Team Kht – működését. Munkánk során szakmai interjúkat készítettünk az érintett intézményekben, helyszíni szemléken vettünk részt, szakmai kérdőíveket dolgoztunk fel, több köteg dokumentumot tanulmányoztunk át – végső soron azért, hogy a „messziről jött ember” szemével, a felhasználók szempontját előtérbe helyezve, lássuk-láttassuk egy többkarú, több idegközponttal rendelkező (de azért egy szívből táplált) szociális „óriásvállalat” működését.

Munkák végeztével úgy illik, hogy először is köszönetet mondjunk az Önkormányzat, illetve a vizsgálat alá vont intézmények érintett vezetőinek, munkatársainak.

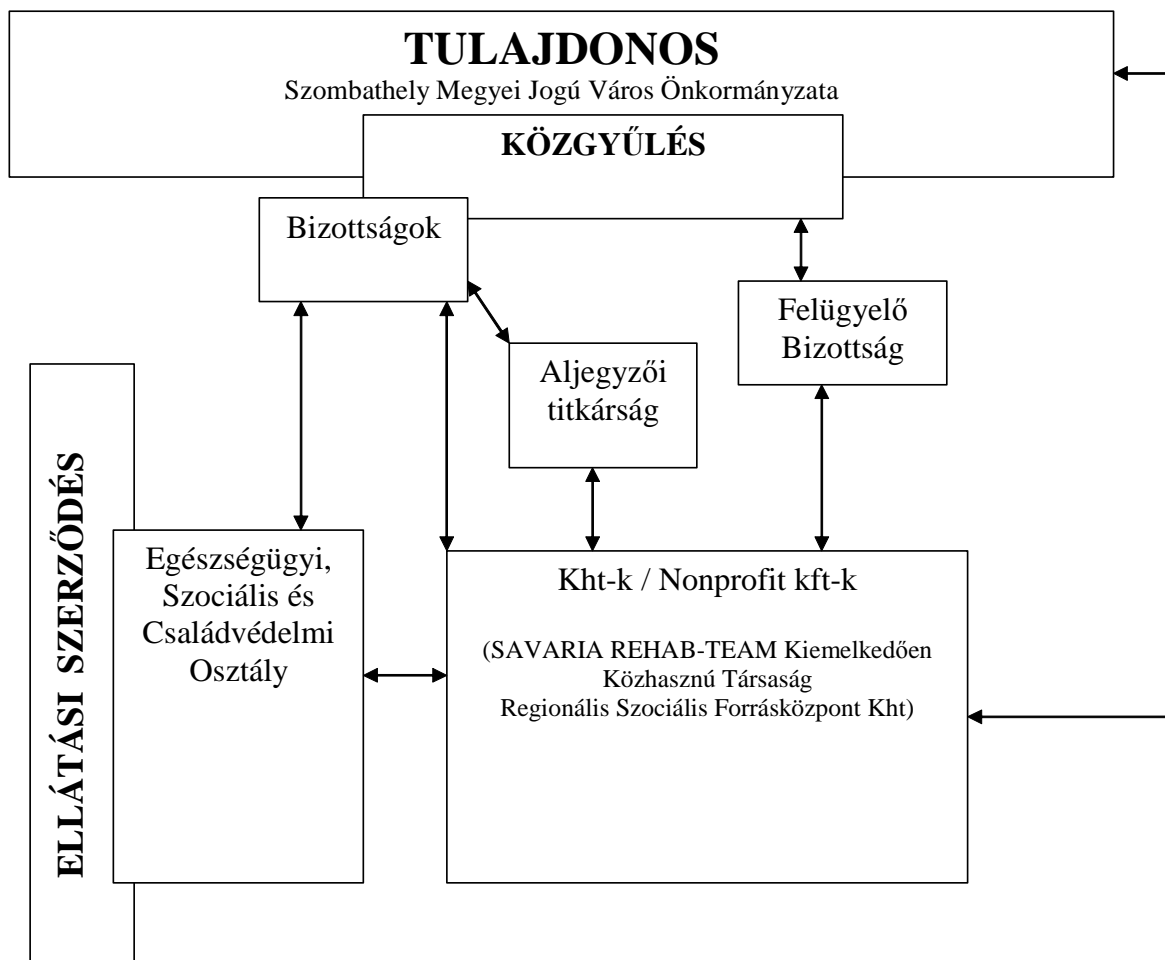
Részletes vizsgálati eredményeink alapján szakmai és gazdasági szempontból egyaránt úgy találtuk, hogy – miközben rendkívül sok hasznos, jó megoldással találkoztunk az általunk vizsgált intézmények mindegyikénél – a szociális alapszolgáltatások tekintetében akadnak átfedések, kritikus pontok, szűk keresztmetszetek, hatékonysági problémák.

Szervezeti oldalról két intézményi csoportra bontható az általunk vizsgált szervezetek köre: *önkormányzati intézményekre* (ide tartozik a Szociális Szolgáltató Központ, a Pálos Károly Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat, az Egyesített Bölcsődei Intézmény), ahol az Önkormányzat gyakorolja a fenntartói jogokat, illetve *önálló társaságokra* (ide tartozik Regionális Szociális Forrásközpont és a Savaria Rehab-Team), mely társaságok – miközben intézményi feladatokat is ellátnak – fenntartói szerepkört is betöltenek. Nézetünk szerint, a társaságok önállóságának „ára”, hogy menedzser-szemléletű vezetőik

irányítása alatt képeseknek legyenek normatív ill. önkormányzati támogatásokon felüli forrásokat biztosítani működésükhöz. Ebből a szempontból megállapíthatjuk, mindkét kht. (illetve időközben nonprofit kft.) teljesítette ezt a kritériumot, az általuk gondozott fogyatékos, hajléktalan, megváltozott munkaképességű stb. emberek foglalkoztatási programokba történő bevonása, a piaci szereplés és pályázati munka stb. eszközeivel.

A vizsgálat során felvetődött a kérdés, hogy vajon érdemes-e esetleg a Szociális Szolgáltató Központból és a Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatból külön-külön közhasznú társaságot vagy nonprofit kft-t alakítani? Álláspontunk szerint nem, ugyanis egyik intézmény gondozotti köre sem képez foglalkoztatási célcsoportot, így nem várható az, hogy akár egyik, akár másik intézmény számottevő „extra” forrást tudjon szerezni a gazdasági élet piaci szereplőjeként.

Az „önállóság ára” a másik oldalra (azaz a társaságokra) vonatkozóan viszont azt jelenti, hogy a sikeres (és egyben törvényes) működés érdekében az Önkormányzatnak szétválík a *tulajdonosi* és *szociális szakmai ellenőrzési szerepe* (utóbbit az ellátási szerződés teljesítésével kapcsolatban gyakorolhatja). Úgy találtuk – és ezt a kht.-k esetében részletesen is kifejtettük –, hogy a két viszony tekintetében az önkormányzati irányítás némi zavart mutatott, hiszen a gazdasági jellegű irányítás (tulajdonosi beszámoltatás, stb.) tekintetében gyakran a szociális szolgáltatások felügyeletét ellátó ügyosztályt járt el az önkormányzat nevében. (A helyesen működtethető felügyeleti-kapcsolati csatornákat az alábbi ábra mutatja.)

Álláspontunk szerint az önkormányzati irányítás hatékonysága számottevő mértékben növelhető lenne egy új stratégiai döntés-előkészítői fórum létrehozásával.

Javasoljuk egy intézményvezetői fórum kialakítását, a Szociális Bizottság elnökének vezetésével, a város szociális intézményeinek, társaságainak vezetőivel, és a szociális ágazat vezetőjének részvételével – *Szociális Intézményvezetői Tanács (SZIT)* elnevezéssel. A SZIT célja lehetne továbbá, hogy a város szociális szolgáltató szervezetei között rendszeres párbeszéd, állandó fórum alakuljon ki. Javasoljuk, hogy a SZIT az alábbi tagok részvételével jöjjön létre:

- Szombathely Megyei Jogú Város polgármestere (vagy az általa delegált vezető tisztviselő)

- Szombathely Megyei Jogú Város Szociális, Foglalkoztatási és Esélyegyenlőségi Bizottsága elnöke
- Szombathely Megyei Jogú Város Szociális Ágazat vezetője
- Szociális Szolgáltató Központ vezetője
- Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat vezetője
- Egyesített Bölcsődei Intézmény vezetője
- Regionális Szociális Forrásközpont Kht. vezetője
- Savaria Rehab-Team Kht. vezetője

Valójában a Szociális Intézményvezetői Tanács feladata lehetne a stratégiai irányok kijelölése, akár az ágazat, akár a szociális intézmények, szervezetek vonatkozásában. A SZIT koordinálhatná a jelenleginél hatékonyabb feladatmegosztást az intézmények között, s elősegíthetné a fejlesztési prioritások kialakítását.

A feladatmegosztási és fejlesztési prioritások rendezetlensége, illetve a stratégiai jövőkép hiánya ma számos területen okoz problémát a szociális és gyermekjóléti szektor életében. Példaként említhetjük a Bölcsőde helyzetét. Tanulmányunkban részletesen foglalkoztunk az Egyesített Bölcsődei Intézmény zsúfoltságával. (A Bölcsőde 390 férőhelyen havi szinten átlagosan 549 gyermeket gondoz, sok gyermek várólistára került stb.) Álláspontunk szerint nagyon fontos lenne – pl. egy szociális ágazati stratégia keretében – megrajzolni a bölcsőde jövőképét, tekintettel az ellátást igénybe vevők létszámának növekedése és egyéb intézményeket érintő szociális szempontok aspektusából. A jelenlegi állapot végső soron ellentétes a jogszabályban foglaltakkal és a társadalmi elvárásokkal. Ez a helyzet (melyben a Bölcsőde ma számos esetben irracionális döntésekre kényszerül) – véleményünk szerint – a hosszú távra szóló stratégiai koncepció hiánya miatt állt elő.

A Szociális Szolgáltató Központ esetében hasonló a helyzet. Miközben növekszik a 70-80 éves korosztály aránya, egyre idősebb emberek kerülnek be a rendszerbe, növekednek a feladatok, bizonyos feladatellátások azért hiányoznak,

mert nem hatékony az intézmények közötti koordináció. „Nincs kellő mértékű információ az intézmények által nyújtott szolgáltatásokról, a közös kliensekről, illetve a dolgozók személyéről sem” – olvashatjuk az intézményvezető sorait (a részletes megállapítások között). Mindezt megerősíti a Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat adatközlése is, mely elismeri, hogy a Szolgálatnál az elmúlt évben elhanyagolható arányszámban jelent meg a 62 év feletti korosztály (a kliensek 1,87%-a).

A fenti példa azt támasztja alá, hogy bizonyos rétegek ellátása tekintetében hiányzik az együttműködés és a megfelelő feladatmegosztás. Nézetünk szerint ez akkor lenne kiküszöbölhető, ha – a létrehozandó Szociális Intézményvezetői Tanács koordinációja mellett – a szociális intézmények szociális körzetenként egyeztetnék a tennivalókat, például úgy, hogy az egyes körzetekben elvégzendő feladatok megállapítására közös munkacsoportokat hoznának létre. Mindez viszont csak akkor valósítható meg, ha az egyes szociális intézmények egységesen kialakított szociális körzetekben tudnak gondolkodni.

Az Intézményvezetői Tanács létrehozása mellett, ugyancsak fontos lépés tehát ezeknek a szociális körzeteknek a kialakítása (célszerű módon a szociális térkép alapján). Javasoljuk tehát a Szociális Szolgáltató Központ és a Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat közötti együttműködés előmozdítását Egységes Szolgáltató Körzetek – ESZK – koncepció alapján. Ennek célja, hogy a város szociális szolgáltatói számára egységes szociális szolgáltató körzetek kerüljenek kialakításra. Ennek alapján, az adott körzeteken belül ki lehet alakítani a feladatmegosztást, aminek célja, hogy ne maradjanak ellátatlan rétegek, területek. (A szociális szolgáltatói körzeteket az Önkormányzat rendeletben kell, hogy rögzítse.)

A szociális körzet-alapú feladatmegosztást jól egészíthetné ki egy közös szociális adatbázis, ill. „ellátott irányítási rendszer”.

Mindehhez kapcsolódhatna a SZIT keretében kialakított stratégiai terveknek alárendelt projekt-orientált szakmai-gazdasági monitoring rendszer. (Ez a

rendszer tartalmazhatná az egyes stratégiai célokhoz kapcsolódó projektek teljesítmény-mutatóinak kialakítását, azok teljesítésének nyomonkövetését, a szükséges visszacsatolási mechanizmusokat stb.)

Mindezek során világosan kijelölhetőek lennének a kompetenciahatárok (a részletes megállapítások között sokat foglalkoztunk ennek a problémáival). Ésszerű feladatmegosztási struktúra lenne kialakítható, amivel jelentősnek mondható gazdasági megtakarításokat lehetne elérni.

A gazdasági fenntarthatóság – nézetünk szerint – számottevő mértékben javítható lenne a kompetenciahatárok és feladatmegosztási struktúra ésszerűsítése révén. Ugyancsak elősegítené az önkormányzati fenntartású szociális intézmények fenntarthatóságát, a gazdasági integráció előmozdítása (bizonyos gazdasági funkciók központosítása révén.)

Az általunk javasolt stratégiai megközelítés alapján – az intézmények kölcsönös érdekeit szem előtt tartva – egyeztethetőek lehetnének olyan kérdések, hogy pl. milyen formában működnek a konyha, milyen módon lehet esetleg kihasználni, elosztani a rendelkezésre álló épületeket, milyen közös gazdasági szolgáltatásokkal lehetne megtakarításokat realizálni, stb, stb. (A részletes megállapítások között sok ilyen adatot-adalékot soroltunk fel.)

Álláspontunk szerint a gazdasági válság további súlyosbodására célszerű berendezkedni. Mindez nem azt jelenti, hogy feltétlenül súlyosbodni fog a válság, viszont ha igen, akkor már most késésben van az Önkormányzat. Javaslataink között ezért hívtuk fel a figyelmet arra, hogy sürgős intézkedésre van szükség. Mindenek előtt biztosítani kell a megemelkedett forrás-igénybevétel pénzügyi hátterét, illetve célszerű egy hatékonyabb, szükséglet alapú szociális rendszer felé történő elmozdulás.

Végezetül azzal zárnánk mondanivalónkat, hogy kívánatos cél, s talán a jogszabályokon túlmutató elvárás is, hogy a szociális intézményrendszer működése kiszámítható, tervezhető legyen, mégpedig elsősorban a „kliensek” –

mindenek előtt a nehéz helyzetbe került családok, gyermekek, munkanélküliek, a társadalom perifériájára szorult egyéb rétegek – *kiszolgáltatottsága* miatt.

Budapest, 2009. május 18.

Kanyik Csaba – Szollár Zsuzsa – Dr. Szántó Tamás